

Војнопензионерске теме и дилеме

ПРЕД ДЕЦЕМБАРСКИ СКОК ПРИМАЊА

Најављеним повећањем пензија од 12,2 одсто држава испуњава опредељење да се надокнади заостајање у примањима грађана трећег доба у односу на плате запослених у јавном сектору. Да ли ће и убудуће пензије пратити плате, остаје да се види, али циљ надлежних органа који брину о примањима оних који су деценијама градили земљу, требало би да буде такав да просечна пензија буде на нивоу 85 одсто од просечне плате.

У сусрет најављеном повећању пензија од 12,2 одсто у редовима војних пензионера се уселио спокој. Добро је што је држава одредила финансијску кесу и одлучила да нагласак у подели буџетског колача буде управо на пензионерима. Тиме, надамо се, почиње исправљање дугогодишње неправде према онима који су часно годинама иза нас, на размеђи два века, градили земљу и чинили све да она остане слободна, просперитетна и да се развија у складу са стремљењима њених грађана. Похвално је и то што се усклађивање пензија веже за 1. децембар, то јест прва увећана исплата ће се догодити почетком јануара, када су, иначе, трошкови већи због новогодишњих и божићних празника.

Очигледно је да су црвене линије у расходима државног буџета дозволиле веће издатке за пензије у односу на параметре који се узимају приликом прорачуна пензија за одређени период. Колико ће се увећање осетити у домовима пензионера, зависи пре свега од тога у којој мери ће бити увећане цене режијских трошкова и стандарда грађана трећег доба (исхрана, одевање, културне и друге потребе).

Како наводе у Фискалном савету Србије, квантитативни фискални циљеви су остварили, не доводе у питање одрживост јавних финансија, нити компромитују ширу макроекономску стабилност. Анализе Фискалног савета показују да су јавни приходи и расходи до 2028. у начелу кредибилни пројектовани. То значи да је и планирани буџетски дефицит у посматраном периоду реалистичан и достижан. Одвојено од тога је питање да ли је његова величина економски добро одређена. Подсећамо да су општа фискална правила из Закона о буџетском систему прописивала буџетски дефицит Србије у 2025. и наредним годинама од највише 1,5% БДП-а – али је Влада суспендовала њихову примену све до 2029. како би себи омогућила законски простор за већи дефицит. Фискални савет остаје при раније изнетом ставу да је за Србију економски било боље доследно придржавање фискалних правила, тј. нижи фискални дефицит од 3% БДП-а – не само ради боље заштите од ризика у средњем року већ и због очувања кредибилитета фискалне политике. Ипак, уз ову ограду, оцењујемо да планирани дефицит од 3% БДП-а није толико велики да би угрозио фискалну одрживост нити ширу макроекономску стабилност земље. Позитивно је и то што стратегија предвиђа смањење дефицита у 2028. на 2,5% БДП-а, што се може тумачити као индиректно признање

потребе за постепеним враћањем у оквир дефинисан фискалним правилима. У анализи Фискалног савета још стоји: „Фискална стабилност само је један од важних аспеката јавних финансија. Њихова основна улога је да грађанима обезбеде задовољавајући ниво јавних услуга (здравство, образовање, правосудје, безбедност, ефикасна администрација, успешно управљање јавним предузећима, изградња инфраструктуре у складу с друштвеним приоритетима и друго).

Поред тога, важне карактеристике уређених јавних финансија су и њихова транспарентност, предвидивост и правичност. У свим поменутим аспектима Србија има знатан простор за унапређења. Иако нацрт Фискалне стратегије предвиђа поједине мере усмерене ка потребним структурним побољшањима јавних финансија, општа оцена Фискалног савета је да оне нису довољне“.

Јавни расходи су се планом из Стратегије прилагодили променама политика које су се десиле почетком 2025. године. Као и у случају јавних прихода, ни укупни јавни расходи у 2025. нису значајније промењени у односу на важећи буџетски план.

Међутим, и њихова структура сад је приметно другачија. Влада је, наиме, укључила у фискалне планове нове мере које су уведене од почетка 2025. године (увећање плата просветним радницима у марту и октобру од по 5%; трајно повећање издвајања за високо образовање; увећање плата делу запослених у здравству и полицији; програм субвенционисаних стамбених кредита за младе; и оснивање алиментационог фонда).

Увођење ових мера није довело до повећања фискалног дефицита у 2025. будући да је простор за њихово финансирање пронађен у уштедама на другим буџетским ставкама – издвајањима за робу и услуге (око 14 млрд динара), капиталним расходима (око 12 млрд динара) и субвенцијама (близу 5 млрд динара). У средњем року, јавни расходи усидрени су планираним кретањем пензија и плата у јавном сектору, за које се предвиђа да ће се повећавати приближно у складу с номиналним растом БДП-а (нешто преко 7% годишње). То би било економски пожељно, али је кредибилност ових планова ипак ограничена, нарочито кад су у питању плате у јавном сектору. Међутим, уколико се и у наредним годинама настави пракса ад хос корекција плата током године – што је већ виђено у 2025. години – могуће је да ће таква повећања наставити да се финансирају умањењем других расхода, а не путем раста дефицита“.

Држава се последњих година са посеб-

ном сензибилношћу односи према планирању расхода и механизмима да се у „каси“ ускладе приходи и расходи, како би се предупредила инфлација и на дуже ста-зе обезбедио стабилност укупних финансија.

Стратегијом је најављено системско унапређење у управљању јавним инвестицијама, али тек од 2028. године. Јавне инвестиције у 2025. и наредним годинама планиране су на веома високом нивоу од око 7% БДП-а. Иза ових амбициозних планова државе стоји пре свега пројекат Експо 2027 уз шири програм „Скок у будућност“, а један део се односи и на куповину борбених авиона Рафал. Фискални савет је у својим ранијим извештајима утврдио да се већина инвестиционих улагања државе тренутно реализује мимо стандардних процедура – путем међудржавних уговора или кроз посебне законске изузетке. То значи да се пројекти бирају без јасних критеријума, док се у њиховој реализацији заобилазе кључне одредбе закона у областима јавних набавки, експропријације, планирања и изградње и друго. Оваква пракса носи ризике да трошкови пројеката прерасту оправдане оквира, да структура капиталних издатака не одговара у потпуности приоритетима развоја и потребама грађана, а свакако се морају поставити и питања квалитета и безбедности тако изведених радова. Стратегијом је планирано да се ова пракса промени, али тек кроз неколико година, између осталог и тако што ће се до краја 2027. увести јединствени систем за управљање јавним инвестицијама (што је Фискални савет и раније предлагао). Скрећемо, међутим, пажњу на то да је за враћање на стандардне процедуре у управљању јавним инвестицијама пресудно да се унапреди квалитет државне администрације која ће те процедуре спроводити. Услед лоше просторно-планске документације, спорих и проблематичних тендерских процедура, дуготрајних процеса решавања имовинско-правних односа све велике инвестиције које се тренутно спроводе по редовним процедурама карактерише неефикасност у извршењу“, стоји у анализи Фискалног савета.

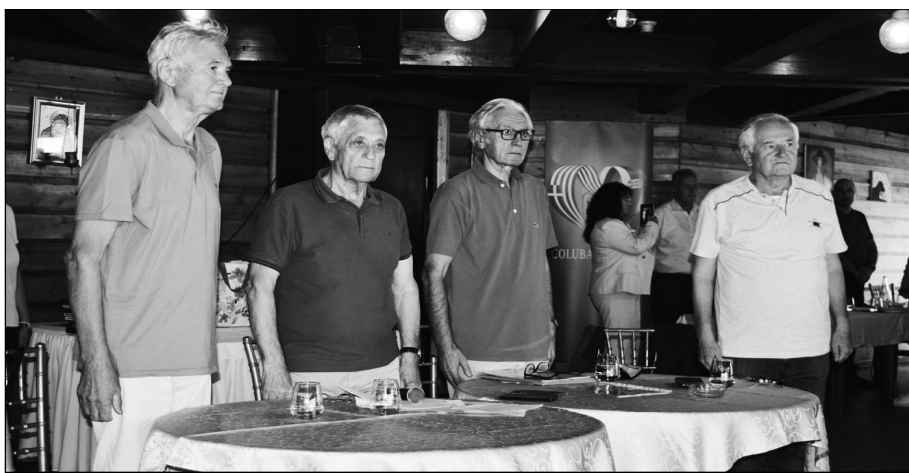
Предстојећи период носи са собом велике ризике и нејасну слику будућности. Многе државе су значајно повећале буџете за наоружање и војну опрему, неке су већ прешле на ратну производњу, а укупне прилике на геостратегијској и војнополитичкој сцени указују да би многе земље могао да захвати рат. Србија на све то будно мотри и предузима одговарајуће мере.

Звонимир ПЕШИЋ

Свечана седница Скупштине Општинске организације УВПС Нови Београд

НАЈБРОЈНИЈИ МЕЂУ НАЈУСПЕШНИЈИМА

Већ је постала традиција да заслужни чланови новобеоградске организације војних пензионера крајем септембра походе поједине крајеве Србије, како би посетили културно-историјске споменике, сазнали понешто што до тада нису знали и дружили се као некад у добра стара времена.

Свечани скуп отпочео је интонирањем Државне химне „Боже правде

Свечана седница Скупштине Општинске организације УВПС Нови Београд уприличена је поводом 32. годишњице Удружења војних пензионера Србије, у току које су Љубомир Драгањац и Симеон Туманов уручили признања УВПС заслужним члановима.

Присутнима се најпре обратио председник Општинске организације Симеон Туманов.

„Од оснивања Општинска организација је била трајно опредељена да се очува јединство нашег деловања. Данашње и ранија дружења су доказ да смо били на правом путу и да и даље делујемо заједно. Данас, на овом месту, Општинска организација УВПС Нови Београд, свечаном седницом обележава 32 године од оснивања. То су тридесет две године борбе за бољи и праведнији материјални и укупни статусни положај војних пензионера у Републици Србији.

Од оснивања (25. новембра 1993. године) Општинска организација је била и остала најбројнија организација у Удружењу војних пензионера Србије. Данас броји више од 2.700 чланова организованих у осам месних заједница.

Залагали смо се да деловање УВПС ускладимо са битним променама у друштву и стањем у којем се Удружење налазило. Успели смо да организацијску структуру Удружења прилагодимо изазовима која су дефинисала да

УВПС, као организација војних пензионера ради и делује у складу са захтевима својих чланова.

Очували смо социјално-хуманитарни карактер и пружање помоћи најугроженијим члановима по основу материјалног и здравственог положаја чланова и њихових породица. Од почетка ове године такву врсту помоћи из наше организације добио је 21 члан у износу од 669.000 динара, казао је Туманов.

Ових дана завршен је рад Комисије за промене и опредељена будућа организацијска структура, без сувишних или паралелних органа у којим су се доносиле одлуке. Истакнута је посебна улога Главног одбора, председника и потпредседника. Носиоци промена су се определили за јединствену организацију, од врха до основних организација.

„Током октобра на седници Главног одбора и годишњој Скупштини, предложена решења би требало да се прихвате, а и начин статутарног деловања прилагоди у деловима који су била сметња за бољи и ефикаснији рад УВПС у целини.

Следећа година је година избора на свим нивоима у УВПС, па и у Општинској организацији Нови Београд. Избори ће бити организовани по новим статутарним одредбама са посебним нагласком да се мандат изабраних органа изричито ограничи до два пута...

За изборне функције се морају кандидовати наши чланови који ће умети и знати да морају да раде у корист и за добробит свих војних пензионера.

Од оснивања до данас, без обзира на неке учињене неправде према војним пензионерима, они су остали верни својој држави. Бићемо и даље доследни у захтевима да се неправде исправе и да се положај војних пензионера доведе у склад са часном професијом коју су током службе у Војсци обављали.

Удружење војних пензионера Србије је наша трајна вредност и насушна потреба да га очувамо и његово деловање увек буде усмерено у правцу решавања захтева и потреба чла-

Председник Удружења Љубомир Драгањац, Давор Штркаљ, добитник Повеље УВПС и Симеон Туманов, председник новобеоградских војних пензионера

Било је одвише весело

На основу Правилника о додели признања УВПС и Критеријума Главног одбора УВПС, а за постигнуте резултате у раду Општинске организације УВПС Нови Београд, додељена су следећа признања члановима УВПС:

Повеља УВПС

1. ЈУРЈЕВИЋ ЗВОНКО, генерал-пуковник у пензији, члан Општинске организације Нови Београд

2. ШТРКАЉ ДАВОР, председник Месне организације Стари Аеродром

3. СТОЈАНОВИЋ БОРИВОЈЕ, председник Месне организације Париска Комуна

Плакета УВПС

1. АЦИЋ РАТКО, члан Месне организације Париска Комуна

2. ТОМЧИЋ МОМИР, члан Месне организације Бежанијски Блокови 1

3. ЋУК-ШКОНДРИЋ ГОРДАНА, члан Месне организације Бежанијски Блокови 2

4. УМЕК ИВАН, члан Месне организације Младост

5. Удружење грађана „Стара Бежанија“ (Нови Београд)

Захвалница УВПС

1. ХУШИДИЋ ИБРАХИМ, члан Месне организације Бежанијски Блокови 1

2. КАТАЛИНА РАТКО, члан Месне организације Бежанијски Блокови 2

3. СТАНКОВИЋ ЗОРАН, члан Месне организације Париска Комуна

4. ВУКОЈЕВИЋ СЛОБОДАН, члан Месне организације Дунавски Кеј

5. ЋИРКОВИЋ ЖЕЉКО, члан Месне организације Газела

6. ОНИМУС СТЕЈПАН, члан Месне организације Младост

нова и свих војних пензионера“, нагласио је Туманов.

Обраћајући се скупу председник УВПС Љубомир Драгањац навео је да борба за што повољнији статус војних пензионера непрестано траје и да Удружење неће попустити ни у једном свом захтеву. Остаће на бранику права пензионисаних подофицира и официра. Одао је признање Општинској организацији на изванредно организованом излету и свечаном скупу. Наводећи да је новобеоградска организација најбројнија у Удружењу изнео је оцену да је међу најуспешнијима.

Признања УВПС уручио је потом председник Љубомир Драгањац, а она која је доделила новобеоградска организација – Симеон Туманов.

Додељена су 43 признања УВПС и то: три повеља, пет плакета, шест захвалница Удружења, једанаест захвалница Општинског одбора, осам новчаних награда и десет књига.

Дружење је настављено уз музику, песму и народна кола. Требало је видети те времешне људе како се веселе. За већини њих излет је заслужена награда за предани рад.

З.П. – К.Н.

Небојша Павковић, генерал, командант и хашки осуђеник СИМБОЛ ОДБРАНЕ

Небојша Павковић, један од најпопуларнијих официра Војске Југославије крајем двадесетог века, остао је упамћен као командант Треће армије током бомбардовања 1999. године, али и као Хашки оптуженик са пресудом за ратне злочине. Његов живот и војни пут остали су симбол сложеног периода историје на простору бивше Југославије.

Рођен је 10. десетог априла 1946. године у Сењском Руднику код Деспотовца. Павковић се школовао у војним академијама СФРЈ, где је стекао репутацију способног и амбициозног официра. Током осамдесетих и деведесетих година напредовао је у служби, а 1998. године постављен је за команданта Треће армије, са седиштем у Нишу. Као командант Треће армије, Павковић је имао кључну улогу у организовању одбране на Косову у току агресије НАТО-а 1999. године. Под његовом командом јединице су водиле интензивне борбе са тзв. ослободилачком војском Косова и настојале да одоле ваздушним ударима НАТО авијације. У јавности Србије стекао је имиџ „хероја одбране“, успешно је командовао операцијама на Косову, а његови војници су се сукобљавали са припадницима ОВК. Док је јавност у Србији славила његову непоколебљивост и храброст, међународни тужиоци већ су прикупљали доказе.

„Не бранимо само Косово, бранимо и нашу част“, говорио је Павковић у марту 1999. године, обилазећи војнике на првим линијама. Његови наступи пред камерама РТС-а давали су слику команданта одлучног да војску и народ држи на окупу у тренутку док земља гори.

Након политичких превирања 2000. године, Павковић је задржао положај начелника Генералштаба. Ипак, притисци међународне заједнице нису престајали. Сам трибунал је истицао: „Деловање под његовом командом имао је за циљ протеривање стотине хиљада цивила и стварање атмосфере страха“. Када је 2005. године изручен Хагу, Павковић је пред судијама одбацио своју кривицу: „Моја војска је бранила земљу. Нисмо чинили злочине, ми смо само извршавали законе и Устав“. Трибунал у Хагу 2009. године изриче казну од 22 године затвора. У образложењу пресуде стоји: „Опту-

Жеље за брзо излечење и опоравак генерала Павковића

БИТКА ЗА ЗДРАВЉЕ

Председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањац упутио је генерал-пуковнику Небојши Павковићу поруку следеће садржине:

„У име Удружења војних пензионера Србије и у своје лично, упућујем Вам речи добродошлице поводом повратка у Србију. Пажљиво смо пратили догађаје у вези са Вашом личношћу који су се одвијали у Хагу, а потом и у Финској. Несхватљиво је да су Вам надлежни фински здравствени органи ускраћивали лекове и негу. Дубоко смо уверени да ћете у Војномедицинској академији имати све оно што Вам је недостајало у туђини. Уверени смо да ћете и у бици за здравље изаћи као победник. Желимо вам што брже излечење и опоравак. Надамо се да ћемо, у скорије време, када се опоравите, имати прилику и да вас посетимо и испоручимо поздраве Ваших ратних другова“.

жнени Небојша Павковић био је свестан и саучествовао је у заједничком подухвату прогона албанског становништва на Косову 1999. године.“ Жалбено веће 2014. године потврђује казну од 22 године затвора.

У Србији је остао фигура подељених емоција. Једни га и даље сматрају војником који је под немогућим условима одолевао најјачој војној сили на свету. Други га виде као симбол политике, која је војску уплела у злочине и обрачунае за цивилним становништвом. Његов лик дели јавност, од родољубивих песама које га славе, до хашких докумената који га сврставају међу ратне злочинце. Без обзира на различите интерпретације Небојша Павковић остаје симбол одбране земље и официр који је показао лојалност отаџбини у најтежим тренуцима.

Његова биографија остаје сведочанство о времену у којем су војна храброст, политика и међународно право били у оштром судару. Генерал Павковић недавно се вратио у Србију, где је због здравственог стања пуштен две године пре одслужене казне. Његово име и даље изазива бурне расправе између патриотизма и кривице, историје и правде. Јер, иза њега остаје прича која подсећа да се у ратовима граница између команданта и оптуженика, хероја и оптуженика може проћи брже него што експлозија прекине тишину. Павковић остаје сведок сопствене епохе у којој се херојска одбрана и оптужба за злочине преплићу као сенке које не престају да прате Србију.

Драган Паскаш,
генерал у пензији

Обележена годишњица од Битке на Кајмакчалану

ЗА ЧАСТ, ВЕРУ И СЛОБОДУ СРБИЈЕ

Државна церемонији поводом обележавања 109. годишњице од Битке на Кајмакчалану одржана је 7. септембра. Том приликом одата је почаст палим за слободу, уз полагање венаца. Свечаности је присуствовао министар одбране Братислав Гашић.

Обраћајући се присутнима министар Гашић истакао је да је Кајмакчалан место где је слобода наше отаџбине плаћена најскупљом ценом – крвљу и животима најбољих синова и кћери српског народа.

– Свака стена, свака трава, свака кап росе на овим висинама носи успомену на јунаке који су, раме уз раме, бранили оно што је за њих било светиња – част, веру и слободу Србије. Сећамо се и оне страшне голготе кроз коју је наш народ прошао. Када је српска војска, заједно са својим народом, кренула на мукотрпан пут преко албанских гудура, остављајући за собом домове, огњишта и успомене. У тим леденим беспућима, хиљаде живота је угашено – младих момака, старца, жена и деце. То није било само војничко страдање, то је био народ на мукама, народ на крсту сопственог постојања. Ипак, кроз ту патњу родила се непоколебљива вера да ће сунце слободе поново обасјати Србију. Када су, исцрпљени и измучени, стигли на обале Јонског мора, када су многи мислили

да је крај, они су веровали да је то тек почетак нове борбе. И тако је и било – рекао је министар одбране.

Он је, том приликом, нагласио да се на Крфу и у Бизерти, српска војска поново подигла, као феникс из пепела, и вратила се на Солунски фронт и Кајмакчалан где је пробијен пут слободе и где је отпочео повратак у отаџбину.

– На овом месту, у септембру 1916. године, вођене су најжешће битке на Солунском фронту. Значај овог места био је огроман за обе стране. Непријатељи су га називали „Борисов град“, сматрајући га неосвојивим. Али нису рачунали на поштен народ и војску неокаланог образа, на оне који не желе туђе, већ само да се врате на своје. Слободарски дух нашег народа је победио. За српску војску то је била „Капија слободе“, кроз коју су први пут повратнички закорачили у своју земљу – истакао је министар Гашић.

Говорећи да јунаци Кајмакчалане нису мислили на себе, као и да се нису бојали смрти министар одбране рекао је да су

они веровали у Србију, а да су њихова имена уткана у темеље наше државе иако можда нису сва записана у књигама.

– Они су ти који су нам показали да слобода нема цену, да она није поклон, већ завет. Пред овим спомеником и пред сенима палих јунака, ми се данас заклињемо да нећемо заборавити њихову жртву. На нама је да чувамо слободу коју су они извојевали, да памтимо пут којим су прошли, и да ту светињу пренесемо на генерације које долазе. Нека ово место заувек буде храм сећања, али и опомена – да је слобода крхка ако је не чувамо, а вечна ако је бранимо – рекао је министар Гашић и поручио да увек будемо достојни предака и светао пример потомцима.

Министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Милица Ђурђевић Стаменковски захвалила је свима који су се сабрали на прагу отаџбине истакавши да су српски војници на Кајмакчалану примили удар и својим грудима заштитили своју отаџбину.

– После тумарања кроз албанске голготе, кроз гудуре, кроз смрт, кроз страдање, вратили су се јачи него икада. Вратили су се да у пробоју

Солунског фронта упишу једну од највећих страница читаве наше историје. Када су описивали сви они медији и сва штампа, која је почетком рата извештавала да Србија више не постоји, да је та земља избрисана са списка држава, када су описивали оно што се догодило на Кајмакчалану, а и оно што је уследило у пробоју Солунског фронта, казали су за наше претке – не маршира војска, иде народ. Они су учинили све да би нам сачували слободу – рекла је министарка Ђурђевић Стаменковски.

Заузимање Кајмакчалане, врха на 2.525 метара надморске висине, означило је једну од најтежих и најзначајнијих битака Првог светског рата. Српска војска платила је ову победу великим жртвама. Ипак, освајање „Капије слободе“ представљало је прву велику победу обновљене и реорганизоване српске војске.

Дан ослобођења Врања у Другом светском рату

ВРЕМЕ СЛАВЕ

На платоу испред Споменика револуције, у парку покрај Педагошког факултета у Врању је 9. септембра одржан је импозантан скуп грађана у организацији градских структура.

Уприличен је пригодан свечани програм. После Химне Србије коју је интерпретирао хор, одржан је верски обред. Након обраћања градоначелника Врања др Слободана Миленковића, приступило се полагању венаца и цвећа. Пригодан цветни аранжман у име СУБНОР-а Врања положила је трочлана делегација Општинског одбора те организације.

Дан када је стратиште затворено

КОМЕМОРАТИВНА АКАДЕМИЈА

У Нишу је 14. септембра обележена 81. годишњица расформирања логора на Црвеном Крсту. Комеморативна академије под називом „Сећањем повезани“ окупила је потомке страдалих, представнике институција, УВПС Ниш, осталих борацких удружења и грађане, који су у Меморијалном комплексу „12. фебруар“ у Нишу, одали почаст жртвама једног од највећих стратишта на југоистоку Србије.

„С обзиром на то да негујемо културу сећања, позвали смо потомке логораша и уручили им захвалнице. То ће постати пракса, како бисмо одали пошту њиховим породицама и неговали слободарску традицију нашег народа“, рекао је

виши кустос Народног музеја у Нишу Небојша Озимић.

Комеморацији је претходио помен који је служио архиепископ и митрополит нишки господин Арсеније са свештенством и монаштвом Епархије нишке. Након тога уручена су признања потомцима логораша, а затим положени венци и цвеће.

„То је оставило траг на нашу породицу. Мој син, праунук Бранислава Бране Ђурчић, примио је Повељу уместо њега. Треба да останемо доследни и достојни онога што је урадио, да његово име и дело не заборавимо“, истакла је Ана Ђурчић Костић, унука Бране Ђурчића.

Председник Скупштине

града Ниша Игор Новаковић, унук логораша из логора Торгау у Немачкој, истакао је значај неговања успомена на страдања.

„Последња проповед протестантског свештеника Фредерика Гризмана говори колико је српски народ велики победник. Када су се логори срушили, српски војници, и ако измучени и гладни, нису тражили освету, већ су делили бомбоне немачкој деци и помагали женама да обнове домове. То је доказ да смо ми мирољубив народ“, поручио је Игор Новаковић.

Кроз логор у Црвеном Крсту прошло је око 30.000 људи, а на различитим стратиштима убијено је приближно 10.000 логораша.

Данас овај простор, као меморијални комплекс, сведочи о злочинима и чува успомену на жртве, као трајни опомен на страдања и борбу за слободу.

Зоран Јашовић

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у августу 2025. године

УБЛАЖАВАЊЕ НЕВОЉА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор је на седници одржаној 5. септембра 2025. године, размотрио захтеве достављене у августу 2025. године и донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника, ОпОр Зрењанин МЈ: 43.000,00 – по члану 23.164,93 динара;
ОпОр Звездара ЧМ: 50.000,00 – по члану 9.487,92 динара;
ОпОр Крагујевац НМ: 37.000,00 – по члану 33.920,00 динара;
ОпОр Панчево ЈБ: 43.000,00 – по члану 20.659,00 динара;
ОпОр Ниш ЂП: 37.000,00 – по члану 25.363,44 динара;
ОпОр Ниш ЈИ: 45.000,00 – по члану 22.288,62 динара;

Б) Здравствено збрињавање

ОпОр Земун СС: 35.000 –
ОпОр Ниш ЂА: 30.000 –
ОпОр Ниш МО: 20.000 –
ОпОр Нови Београд БС: 30.000 –
ОпОр Панчево: 25.000 –
ОпОр Земун ЂЈ: 30.000 –
ОпОр Панчево ЂЉ: 30.000 –
ОпОр Пожега ПВ: 15.000 –
ОпОр Ниш ЉМ: 25.000 –
Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 8. септембра. Захтеви који буду достављени од 1. до 30. септембра, биће решавани почетком октобра.

Извршни одбор

Проширена седница ГО УВП Крагујевца

УРУЧЕНА ПРИЗНАЊА

Градски одбор УВП Крагујевац је 30. септембра одржао проширену седницу. Скуп су присуствовали чланови Градског одбора, Надзорног одбора и истакнути активисти.

На седници су решавана актуелна питања, посебно је придата пажња додели, тј. уручењу признања од стране Главног одбора поводом 16. септембра Дана удружења.

Градски одбор УВП Крагујевац је на претходној седници предложио Главном одбору УВПС, да се члановима удружења УВП Крагујевац доделе признања за њихов допринос у раду удружења у претходном периоду.

Повеља УВПС а додељена је Славку Минићу, секретару Градске организације. Плакете су припале Божидару Чеперковићу, члану удружења и Стојадину Петковићу, потпредседнику Надзорног одбора, а захвалница Босилки Апостоловић. У име награђених захвалио је Славко Минић, уз обећање да ће и даље давати допринос раду Удружења.

Разматрана је и организацију излета у другој половини октобра,

на релацији манастир Враћевшница, Историјски музеј Таково, Спомен комплекс на Равној Гори и подручје Прањани, где би посетили аеродром, са кога су полетели савезнички пилоти у Другом светском рату.

Уз скромно послужење евоциране су успомене на протекла збијања у оквиру Градске организације и ближег окружења. С. М.

Бањалучани поново у посети Краљеву

ДРУЖЕЊЕ СТАРИХ ЗНАЛАЦА

Удружење војних пензионера Републике Српске пре седам година било је у посети Краљеву и Крушевцу. Тада је, на завршној вечери у Врњачкој Бањи, дато обећање да ће се овај вид сарадње поновити, и то се десило управо ове године. Од 13. до 16. септембра 61 члан овог удружења је провео време у обиласку значајних места у Краљеву, Крушевцу и Врњачкој Бањи. Смештај је обезбеђен у реновираном хотелу у Богутовачкој Бањи на 25 километара јужно од Краљева. Све време са њима се дружило више од 20 чланова УВПС из Пожаревца са њиховим председником Драганом Страхињићем на челу. Све око смештаја и боравка унапред је договорено између председника УВПС Републике Српске Рада Вуковића и Градског одбора УВПС Краљево. Председник Градског одбора Радоје Томашевић је дан пре доласка излетника угостио Рада Вуковића и заједно су на терену проверили да ли је све припремљено како треба.

Удружење војних пензионера Републике Српске је иначе репрезентативно удружење корисника војних пензија у Српској. С обзиром на то да чланови тог Удружења примају пензије из Републике Србије, и проблеми везани за пензије и здравствено осигурање су им готово исти.

Основна сврха постојања тог удружења је решавање социјалних и здравствених питања и проблема корисника војних пензија. Поред тога, у центру пажње су и активности везане за дружења, забаве и излете, како би своје животе учинили ведријим, лепшим и потпунијим.

Првог дана извршен је обилазак свих важнијих места у Крушевцу са тежиштем на цркви Лазарици. Други дан је више посвећен уживању и обиласку лепота Врњачке Бање, и организацији заједничке вечере у хотелу у ком су смештени. Вечери се придружило и девет чланова Градског одбора УВПС Краљево. Атмосферу је од самог почетка подигао ретко добар оркестар и изванредан певач који је без проблема певао забавне и народне песме, севадинке изворне песме, па и рок. Као и прошлог пута жене су и сада водиле глав-

ну реч када је весеље у питању.

У току забаве Томашевић је искористио прилику да Вуковићу и Страхињићу уручи макете споменика палим борцима од 1912. до 1918. године, који се налази у центру Краљева и представља симбол овог града. Споменик је иначе познат под именом Милутин, како га сви Краљевчани и зову. Вуковић је узвратио флашом квалитетне ракије производом из Републике Српске.

Дан повратка, 16. септембра, излетници су посветили обиласку Краљева и околине. Испред манастира Жича сачекао их је професор Радослав Премовић који иначе важи за једног од најбољих говорника у граду, а пензионисан је са положаја начелника Дома војске у Краљеву. Гости су саслушали причу о манастиру Жича и његовој улози у историји и верској традицији државе Србије а након тога присуствовали и редовној молитви.

Причу о Краљеву Премовић је наставио у центру града испред већ поменутог Милутина. Ту се прикључио и део чланова Градске организације УВПС.

Уследила је посета сталној поставци у Народном музеју града Краљева. Ту их је дочекао млади кустос Милорад Обрадовић. Високо професионално је представио све изложене сегменте, водећи рачуна да превише на оптерећује госте.

Поздрави и приче на растанку су трајали нешто дуже него што је то уобичајено. Јасно се видело да би радо остали још мало времена, али се морало рачунати и на дуг пут који следи у повратку. Оно што се не може заборавити то је начин на који гости размишљају и говоре о Републици Србији. Ту је много више поштовања и лепих речи, него што добар део наших држављана има према сопственој држави.

Њихово обећање да ће се поново видети са колегама из Краљева није само форме ради, јер они сваке године реализују бар један долазак у наки од градова у Србији. Бар по овом питању Удружење из Републике Српске би могло бити пример и подстицај за већину организација УВП у Србији.

Јован Симић

Велика војна парада „Снага јединства“, којој су присуствовали председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић, министар одбране Братислав Гашић и командант параде начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојиловић, одржана је 20. септембра код Палате Србија на Новом Београду.

Парада је почела дефилеом ешелона јединица свих родова и служби у Војсци Србије, кадета Војне академије, као и ветерана, а потом је уследио приказ увешбаности стројевих радњи - егзерцир који су извели припадници Гарде Војске Србије.

Након тога отпочео је дефиле ешелона пловних објеката Речне флотиле са командним бродом БПН-30 „Козара“ на челу.

Затим је уследио атрактиван приказ припадника Одредат војне полиције специјалне намене „Кобре“ који су приказали део својих способности.

У наставку параде наступио је ешелон јединица на возилима. Посетиоци су били у прилици да виде део најсавременијег наоружања и војне опреме којим су опремљене јединице Војске Србије, као и део средстава из развоја предузећа домаће одбрамбене индустрије.

Међу бројним средствима наоружања и војне опреме приказани су и ракетни системи за противваздухопловна дејства „ФК-3“ и НQ-17, савремени радар ГМ400 и ГМ200, борбена оклопна возила „Милош“, „МРАП“, „Лазар 3“, „хамер“ и БОВ ОТ, модернизовани тенкови М-84 АС1/2/3, модернизована борбена оклопна возила пешадије М80 АБ1/2, самоходне топухаунице 155 мм НОРА, модернизоване хаубице „гвоздика“, као и самоходни вишецевни лансери ракета „Огањ“, модернизовани противавионски системи ПАСАРС, даљински пилотирани ваздухоплови ЦХ-95 и ЦХ-92, нападни дронов попут „осица“, „комарац 2“, „shadow-25“ и „shadow-50“.

Посебну пажњу привукла су извиђачко-борбена беспилотна летелица „ХЕРМЕС 900“ и лансер ракета вишецевни самоходни модуларни „Пулс“.

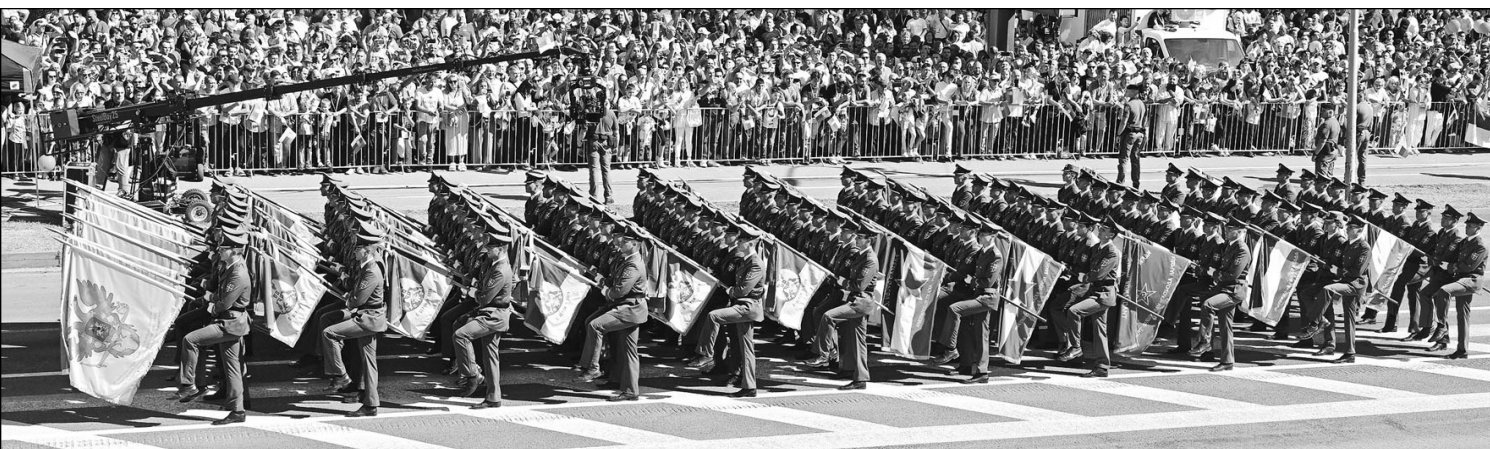
У наставку параде приказан је атрактиван налет ваздухопловног ешелона у чијем саставу су били авиони попут модернизованих МиГ-29 и „Орао“, „Супер галеб“, С-295 CASA, Ан-26, „пајпер сенек“, „ласта“, као и хеликоптери Х-145, Ми-17, Ми-35М, „супер пума“, „Газела“, „Гама“, а налет је употпунио заједнички прелет авиона МиГ-29 и француских „Рафала“.

Крај војне параде увеличао је падобрански скок припадника 63. падобранске бригаде који су носили заставу Републике Србије и Војске Србије уз завршни поздрав авиона МиГ-29.

Одржана велика војна парада
„Снага јединства“

НА ПОНОС НАРОДУ И ДРЖАВИ

Учествовало око 10.000 припадника МО и Војске Србије, а приказано је око 2.500 средстава наоружања и војне опреме. Бројни посетиоци параде могли су да виде више од 600 возила, 70 ваздухоплова и 20 пловних објеката.

Сајам наоружања и војне опреме „Партнер 2025“

ПРИКАЗАНИ БРОЈНИ НОВИТЕТИ, ПАЖЊУ ПРИВЛАЧЕ ДРОНОВИ

Овогодишњи сајам наоружања и војне опреме окупио је више од 200 излагача из више од 30 земаља Министарство одбране, Војска Србије и „Југоимпорт СДПР“ су током трајања сајма изложили 156 експоната, од чега је 31 новитет. Када се саберу први утисци, уочљиво је да су највећу пажњу привукли разни модели беспилотних летелица.

Пише: **Мира Шведић**

војне опреме и ове године представљен је велики број новитета, а посебну пажњу привукле су изложене беспосадне летелице (дронов), лутајућа муниција (дронов самоубице), прецизна муниција и друге врсте наоружања, које су претходних година постале атрактивне за купце широм света.

Треба истаћи да су Министарство одбране, Војска Србије, „Југоимпорт СДПР“ током трајања сајма изложили 156 експоната, од чега је 31 новитет.

Војнотехнички институт је на сајму представио оно што су радили у протеклих годину или две, а то су пре свега дронери, првенствено дронери камиказе. Развијена је читава плејада дронери - „комарац 1“, „комарац 2“, „комарац 3“, потом лутајућа муниција - „осица“, „осица 2“ (са склопљеним крилима), као и „стршљен“, који је први пут приказан на паради. Ту су и нападни дрон „обад“, као и наоружани ВТОЈ1 беспилотни ваздухоплов „сенка“. Изложен беспилотни ваздухоплов „стршљен“ може да извршава задатке у садејству са беспилотним системом „сенка“.

Стари знаац је беспилотна тактичка летелица „вбрац“, која сада има двојаку намену - постоји као извиђачка варијанта и као „вбрац“ бомбардер. „Вбрац“ је увелико у серијској производњи, а то средство у комбинацији са „осицом“ чини један

систем којим ће се опремати Војска Србије. Такође, серијски се производи и даљински пилотиран ваздухоплов „пегаз“, који је резултат сарадње Војнотехничког института и инопартнера.

Институт је изложио и антидрон пушку, која је јединствена у свету по томе што су у њој обједињене две функције - радио-ометање и гађање циљева.

Новитет је и самоходни тешки минобачач 203 мм, артиљеријски систем кратког домета који је интегрисан на возилу ФАП 2026. Новина је и самоходна топ-хаубица 152/155 мм НОРА Б-39, са скраћеном цеви од 39 калибра, такозвана СОРА. Настала је интеграцијом на возило вучне топ-хаубице 152 мм, која је прекалибрисана на 155 милиметара.

Када је реч о системима ПВО, у наоружању Војске Србије се већ неколико година налази домаћи артиљеријско-ракетни систем ПАСАРС, који је на паради, а и на „Партнеру“, био опремљен радаром за рану детекцију дронери. Дронери могу да се детектује на удаљености до 4,5 км, а има и радио-ометач, па могу да се ометају на удаљеностима до четири километра.

На изложбеном простору изван сајамске зграде приказан је модернизовани тенк М-84 АСЗ, којим ће се опремати јединице Војске. Има нове реактивне оклоп верзије „нож“, која је најмодернија на тржишту, и има противдроновске справе.

„Југоимпорт СДПР“ приказао је средства која су у развоју и она која се модернизују. Нека од њих су недавно уведена у наоружање Војске. Већина је изложена у Хали 1, мада има и оних изложених напољу, јер највећа хала Београдског сајма постаје тесна за сва средства која развојне и производне установе желе да прикажу.

Премијерно је приказно средство „Александар ујединитељ“, ново оклопно возило точкаш 4x4, које је настало у сарадњи са инопартнером из Америке. На хашији возила „хамвеј“ извршена је надградња оклопног тела, са много већим простором за смештај посаде, опреме, наоружања.

На то возило могуће је уградити широки дијапазон опреме. Такође, исто возило

Међународни сајам наоружања и војне опреме „Партнер“, највећи и најзначајнији сајам наоружања и војне опреме у региону, ове године одржан је од 23. до 26. септембра. Традиционални покровитељ те 12. по реду манифестације, која се одржава од 2004. године, било је Министарство одбране Републике Србије, суорганизатор „Југоимпорт СДПР“, а носилац техничке реализације Београдски сајам.

Овај сајам био је већи него претходни и просторно, и по броју учесника, али и по изложеним средствима НВО. Изложбени простор био је за 30 одсто већи него пре две године и обухватао је, поред стандардних хала 1 и 4, и хале 1А и 2. Како су саопштили организатори, ове године било је присутно 206 излагача из више од 30 земаља, што је 30% више него прошлог сајма, а већи је био и број страних делегација које су посетиле ту јединствену манифестацију - укупно 36 из 30 земаља. Током четири сајамска дана посетиоци и потенцијални клијенти имали су прилику да сагледају производе које су представили домаћи и инострани произвођачи, било да је реч о најмодернијим борбеним платформама, беспилотним летелицама, системима веза или о другом.

Сајам је ове године отворио министар одбране Братислав Гашић, а церемонији су поред осталих присуствовали председник Владе Ђуро Маџут и начелник Генералштаба генерал Милан Мојиловић.

Посетиоци су могли да виде шта су све наши стручњаци развили и наменска индустрија произвела, а та средства наоружања и војне опреме не задовољавају само потребе Војске Србије већ привлаче пажњу и веома изборљивих иностраних купаца. Тако се улагањем у савремене системе одбране упоредо граде мостови пријатељства и сарадње.

„Партнер 2025“ је свакако и доказ да улагање у одбрану значи и улагање у привреду, у образовање, у науку и технологију, што утиче на јачање укупног развоја друштва, како је истакао на отварању сајма министар одбране и додао да „Србија, не развија своју војску и своје војнотехничке капацитете да би угрожавала друге, већ да би чувала себе“. То нас је историја учила.

Многа од изложених средстава на сајму приказана су три дана пре на војној паради „Снага јединства“, која је одржана на Новом Београду.

Новитети великих домаћих излагача

Ове године распоред изложбеног простора био је другачији. Хала 1А била је резервисана за установе МО и ВС, попут техничких ремонтних завода, Техничког опитног центра, Војногеографског института, Војне академије, ВМА и других, а у највећој сајамској хали, Хали 1, традиционално су излагали домаћи излагачи. Најзаступљенији међу њима су, као и ранијих сајмова, Војнотехнички институт и „Југоимпорт СДПР“, а ту је и 15 компанија Одбрамбене индустрије Србије, чији наступ више од 20 година интегрисае „Југоимпорт“. Предузећа из области наменске индустрије, која су кооперанти те велике фирме, била су размештена у три сајамске хале.

На Међународном сајму наоружања и

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ

На „Партнеру“ се одвијао и богат пратећи програм. Одржана су 23 предавања о актуелним темама из области савременог наоружања. Радове је представило 19 излагача - професора са машинског и факултета техничких наука из земље, из Војнотехничког института и других научних установа, а говорила су и двојица еминентних аналитичара из часописа „Јапеу“. Своја достигнућа у раду представиле су и две иностране компаније - „Rohde & Schwarz“ и „Elinco“.

премијерно је приказано у конфигурацији командног возила за вођење система „гавран“.

Нови развој у „Југоимпорту“ најавио је ракетни систем „шумадија“. До сада је тај систем приказиван као лансирано оруђе са ракетама 400 мм, које су у развоју, али је на изложеном примерку присутан још један његов елемент, а то је контејнер из кога ће, када се заврши развој, да се испали ракета „вила“, тешка лутајућа муниција дometа до 300 км, која може да се сврста у категорију крстарелих ракета.

Ту су и друга средства из њиховог развоја - возило „милош“ са ракетама НОВА, дometа осам километара, потом „милош 2“, који је прошао испитивања и требало би да почне његова серијска производња. Затим, ту је такође у развоју прототип система „тамнава“ са ракетама 128/262 мм на возилу „камаз“.

Приказано је и врло моћно борбено средство „Лазански“, које је дуже време у фази развоја због ратне ситуације у свету, јер је на њему монтирана борбена станица руске производње. Приказана је и фамилија возила „лазар“ - „лазар 3“, „лазар 3М“ и „лазар 3К“, која улази у састав Војске као командно возило.

Најинтересантније и најмоћније средство јесте НОРА НГ (нове генерације). Она је премијерно приказана на сајму 2023. као функционални модел, а сад је у фази прототипа, који би требало да прође испитивања. То је артиљеријско оруђе које има значајно повећане перформансе у односу

на претходни модел.

Не сме се заборавити ни производни програм компаније „Утва“ из Панчева, чији развој интегрише „Југоимпорт“. Она се представила са унапређеним авионом „ласта“, који је приказан у спољашњем делу сајма. Та „ласта“ нема клипни мотор као класична него турбо. Захваљујући томе има знатно боље карактеристике у смислу покретљивости, брзине, маневарбилности. Авион ће поред класичне употребе, за тренинг, моћи да се користи и у антитерористичким дејствима, у ватреној подршци. Поред тог, приказана је и четвороседна варијанта авион опште намене „сова“, која је настала као модернизована варијанта авиона „утва 75“ и већ је нашла купца.

Ове године први пут на сајму приказани су и модернизовани бродови. Новина је и да се на бродовима речне флотиле налазе беспосадне летелице.

Предузећа из групације Одбрамбена индустрија Србије, која су, уз јавно предузеће „Југоимпорт СДПР“, основа српских потенцијала у области наоружања и војне опреме, изложила су заштитно-балистичку опрему, лично стрељачко наоружање, минобацаче у различитим калибрима, као и баруте, барутна пуњења и ракетна горива. Ове године на сајму је приметно већи био штанд компаније „Јумко“ (на површини од 140 метара квадратних, што је три пута више него на претходном сајму), као и компаније EdePro, а „Прва петолетка - наменска“ модернизовала је свој наступ холограмским приказом.

Осим компанија у оквиру те групације, „Партнер“ традиционално окупља и друге произвођаче наоружања и војне опреме из Републике Србије.

Инострани излагачи

На овогодишњем сајму био је и велики број излагача из иностранства, чији су се штандови налазили у халама 2 и 4. То свакако говори о томе колико је наш сајам наоружања препознат и колико је интересантан за излагаче из иностранства.

Највећу површину изложбеног простора у Хали 4 заузео је штанд кинеске одбрамбене индустрије. На њему су се предста-

виле кинеске компаније које производе ваздухоплове, ПВО средства, беспосадне платформе.

Своје штандове имале су и француске фирме. Премијерно су се на „Партнеру“ појавили произвођач авиона „Дасо“ и произвођач електронике и система „Талес“, док је „safran“, преко њиховог заступништва, компаније „„Комах“, учествовао на сајму пет пута. Наиме, „Safran Vectronix“ у оквиру Рома излагачког простора присутан је на „Партнеру“ од 2017, а „Safran E1electronic & Defence“ од 2019. године.

Први пут на „Партнеру“, у Хали 4, постављен је национални павиљон из Чешке, на којем је представљено седам чешких компанија, а поред њих је био и штанд чешке групе са још три компаније из те земље. Били су присутни „Aero Vodohodi“, „Helicopter Alliance“, „Ceska Zbrojovka“, као и компанија „Тумас“. На ранијим сајмовима била је присутна српска компанија DEMAX, заступник њихових фирми. Штанд Чешке Републике био је један од највећих штандова међународних учесника на „Партнеру“.

Поред њих, у Хали 2, такође први пут на „Партнеру“, излагала је једна од три већа државна конгломерата наменске индустрије Уједињених Арапских Емирата - EDGE. Србија је од те компаније недавно набавила лутајућу муницију (дронове самоубице) Shadow-25 и Shadow-50, као и нешто раније SM-2. Компанија је прилично озбиљно схватила свој наступ и изложила много интересантније експонате него што је то уобичајено на већим сајмовима. Са друге стране, Војска Србије је на централном изложбеном простору у Хали 1 изложила своју нову лутајућу муницију „Shadow“ серије компаније EDGE.

Велики штанд имао је и Иран, који је био присутан са својим концептима и производима, а који поново излаже на „Партнеру“.

На београдском сајму наоружања и војне опреме поново је била присутна и израелска компанија „Елбит“, а ово је вероватно један од ретких сајмова, ако не и једини, где су се могли истовремено видети и израелски и ирански излагачи. „Елбит“ је доминирао спољним изложбеним простором, где су били изложени беспилотна летелица Elbit hermes 900 и ракетни систем земља-земља PULS, који према својим тактичко-техничким карактеристикама представља једно од најзначајнијих појачања када су у питању офанзивне могућности Војске Србије. На лансеру система PULS налазе се два контејнера за ракете „Predator Hawk“, дometа 300 километара, као и четири контејнера за ракете „Exttta“, дometа 150 километара. Оба производа израелске војне индустрије била су премијерно приказана на паради „Снага јединства“.

То су само нека од средстава која смо истаkali у овом краћем приказу. Новина и занимљивости под куполама Београдског сајма има многи више и оне заслужују дужу причу.

Треба истаћи и то да су током сајма „Партнер 2025“ склопљени бројни уговори, отворене нове перспективе и партнерства како са домаћим, тако и страним произвођачима, ради даљег опремања Војске Србије. На тај начин спајају се традиција и иновације, национални интерес и међународна сарадња.

Извор: ОДБРАНА

ПОТПИСАНИ УГОВОРИ

Током трајања сајма потписано је седам уговора за набавку средстава НВО за потребе Војске Србије - из Одбрамбене индустрије Србије и из увоза. Поред тога, потписани су уговори са 17 фабрика за трећи инвестициони циклус улагања у њихове производне капацитете и два документа у вези са индустријском сарадњом - са компанијама „Аирбус“ и „Dassault Aviation“.

Свечана седница Скупштине ГО УВПС Зајечара,

ПОСВЕЋЕНИ ПОМАГАЊУ ЧЛАНОВИМА

Зајечарска организација војних пензионера светао је пример стабилне, активне и веома угледне институције у граду и, уопште, у Тимочној крајини, па и шире. Иза бројних осведочених успеха стоји име неуморног Љубомира Рељановића који, као челник организације, у том граду, својом харизмом, покреће војне пензионере.

У седишту Зајечарског округа 17. септембра одржана је свечана седница Скупштине Градске организације УВПС Зајечара. Том скупу присуствовали су председник Удружења Љубомир Драгањац, делегација из Румуније са пуковником у пензији Ливијом Фулгом на челу, делегација бугарских колега које је предводио пуковник у пензији Венезел Петров, представници Команде гарнизона Зајечар, Градске управе, Републичког фонда ПИО, резервних војних старешина, СУБНОР-а и други. После интонирања Државне химне и одавања поште колегама који су преминули између две седнице Скупштине госте и војне пензионере поздравио је председник Градског одбора УВПС Љубомир Рељановић Делегације из Бугарске и Румуније примио је градоначелник Владимир Виденовић, који је рекао да удружењима убудуће треба посветити већу пажњу.

Представници града Зајечара омогућили су гостима да посете тамошњи музеј.

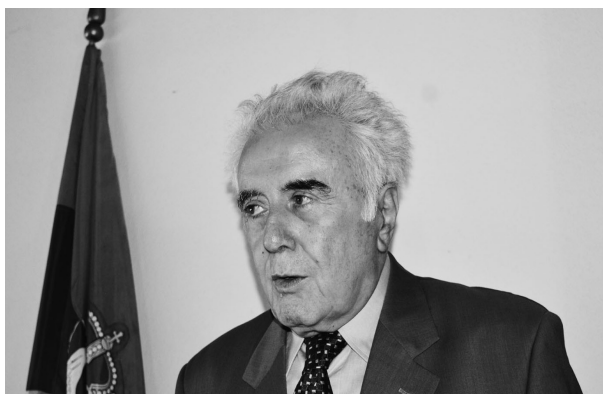
Скупу се обратио председник Удружења Љубомир Драгањац.

„Дозволите ми да вам честитам Дан Градске организације УВПС Зајечара, то јест 32 године од оснивања Удружења у граду на Тимоку.

Посебно ми је драго да су са нама представници колега из Румуније и Бугарске. Већ више од једне деценије сарадња са сродним организацијама у те две суседне земље била је веома плодна. Данашњи сусрет је прилика да о томе разговарамо и одредимо пут у будућност, на обострано задовољство“, казао је Драгањац и наста-
вио:

Значајни кораци побољшању положаја

„Сваке године за Дан Удружења војних пензионера Србије анализирамо рад у

Љубомир Рељановић,
председник зајечарских војних пензионера

Повељу УВПС Аћићу Авидићу
уручио је председник УВПС Љубомир Драгањац

ПРИЗНАЊА

Повељом УВПС награђен је Аћић Авидић, књигом Душан Чолић, захвалницом Драган Јаковљевић.

За рад и постигнуте резултате у протеклој години, Градска организација УВПС Зајечар доделила је захвалнице Мухамеду Дургуту, председнику МО Неготин, Николи Кинђеру, из МО Књажевац и Владимиру Стефановићу, председнику МО Кладово.

протеклој години и доносимо смернице за даље активности. Тако с поносом можемо рећи да смо све важне задатке у протеклих дванаест месеци извршили.

Ако говоримо о мисији дугој 32 године веома значајно је то што смо у два наврата, после вишегодишњих административних и судских процеса успели да војним пензионерима обезбедимо надокнаду закинутих пензија. Није време да до детаља наведемо шта смо све постигли у домену здравственог осигурања, стамбеног обезбеђења, статуса и других области бриге о члановима, али у сваком случају може да се каже да је Удружење учинило значајне кораке у побољшању положаја војних пензионера.

Ових дана заседала је Комисија за реформе у Удружењу. Циљ разматрања укупних прилика у УВПС јесте сагледавање досадашњег рада, домета, нових околности и стремљења наше организације у наредном периоду. Циљ нам је да се прилагодимо новим условима и да нашу организацију учинимо ефикаснијом, блиском војним пензионерима, која ће одговорити на све изазове и да то буде брзо и ефектно. Ваша организација ће о томе примити материјал, па вас молимо да се брзо изјасните шта би то све требало променити да УВПС буде по мери наших чланова.

Покренули смо и иницијативу да се за пензионисане подофицире и официре који су само делимично решили стамбено питање, обезбеди бесповратни кредит у висини од 10.000 до 15.000 евра у динарској противвредности, зависно од тога колико им је потребно обезбедити квадрата.

У овом свечарском тренутку желим да вам поручим да Удружење војних пензионера Србије неће устукнути ни за један корак када је реч о административно-правној борби за бољи статусни и материјални положај пензионисаних подофицира и официра у Србији.

Поздрављам вас и желим вам дуг и што квалитетнији живот“, навео је Драгањац.

Обраћајући се скупу Љубомир Рељановић је рекао да смо свесни да нас је све мање и да има доста другова и другарица који нису могли да присуствују свечаном скупу највише због болести и година живота.

„Драго ми је што на нашем скупу присуствују наше колеге из Румуније, града Турну Северина и из Бугарске - града Видина. Наши пријатељи из Крајеве нису овога пута са нама због обавеза у свом удружењу.

Успели да реше многе проблеме

Пре тридесет две године, визионарска група пензионисаних старешина иницирала је формирање УВПС и за кратко време окупила више од тридесет хиљада чланова и створила јединствену организацију. Тада још нисмо били свесни да ће ово удружење решити многа питања војних пензионера, да ћемо се изборити са разним неправдама које су нас задесиле у овом изузетно дугом периоду. Све ове године удружење је водио и у раду усмеравао Главни одбор УВПС у Београду. Успели смо да решимо многе проблеме, што ми као појединци никада не би могли да решимо. Упорност се исплатила, посебно када су нам неправедно закинули пензије, иако је један мали део остао нерешен...

Удружење је кроз своје организовање, Статут и принципе у раду јединствено у

На свечаном делу скупа у Зајечару

Преминулим колегама одата је пошта

Код градоначелника Владимира Виденовића

Заједнички снимак са гостима из Румуније и Бугарске

Србији, а и по свом организовању, самофинансирању кроз чланарину, из које издвајамо 40% за помоћ социјално угроженима и болеснима који се лече од тешких болести. Удружење је пре свега поред заштите права чланова дубоко хуманитарна организација.

Поред бриге у остваривању права и помоћи члановима, изузетно нам помаже и Команда гарнизона, посебно у здравственој заштити и збрињавању наших чла-

ново. Здравствене установе у Зајечару и тимочком региону, такође нам помажу у решавању здравствених проблема. Чланство се по броју од оснивања до данас смањило за пола, тако да УВПС сада има око 15.000 чланова. До смањења је дошло п р и р о д н и м путем. Војнички живот није тако лак. Просек старости пензионера у нашој организацији, а верујем и у осталим је изнад 75 година и стално се повећава. Доток, односно пензионисање из оружаних снага је све мањи, имамо релативно младу војску. са свим проблемима се боримо како уместо и знамо уз помоћ Главног одбора из Београда. Утицај имају и догађаји после 2000. године. Однос према Удружењу, уосталом и према војсци, променио се па је од нове власти био све неповољнији. Поред чињенице да је у Зајечару постојао гарнизон, продат је Дом војске и из тог простора исељено Удружење, тако да се сад у тој згради налази Тужилаштво основног суда. Брига

о нашем удружењу, статусу ветерана и организацији резервних војних старешина је недовољна.

Непрестана брига за проблеме чланова

Уз подршку града Зајечара и Главног одбора УВПС у Београду остварили смо сарадњу са сродним организацијама и удружењима из Румуније и Бугарске и она се одвија већ једанаест година, веома успешно. Обојане посете су планиране у току године приликом обележавања важнијих празника. У Румунији и Бугарској смо примљени веома пријатељски.

Тридесет две године је дуг период. Рад Удружења се одвијао веома добро, првенствено на помоћи и бризи за чланове, у остваривању њихових права. У том периоду су решена скоро сва спорна питања која у остваривању закинутих права, уз велику помоћ Главног одбора УВПС. Имали смо на уму да смо заједно јачи.

Не можемо да не кажемо да немамо проблема који утичу на квалитет рада организације, али смо упорним радом довели све на своје место. У свему нам помаже Команда гарнизона, у оквиру својих надлежности. У протеклом периоду се истакао пуковник Саша Тодоров, бивши командант Тимочке бригаде.

Остаје нам стални задатак да се и даље боримо за наша права и да радимо на заштити и помоћи нашим члановима, где год је то могуће", нагласио је Љубомир Рељановић.

3. Пешић

Сећање на Косметски одред мира

НЕУГАСЛА ИСКРА НАДЕ У ПОВРАТАК

Састављена углавном од најбољих припадника Копнене војске, РВ и ПВО, полицијских и специјалних снага, од којих су многи били пореклом с Косова и Метохије, или су у тамошњим гарнизонима започели своју професионалну каријеру, елитна јединица Треће армије Војске Југославије бројала је 999 људи и била предвиђена за повратак у јужну српску покрајину и сарадњу са снагама УНМИК, у складу са одредбама Кумановског споразума и Декларације 1244. Све жешћи напади шиптарских терориста и сепаратиста на југ Србије, крајем 2000. и почетком 2001. године, учинили су оснивање такве јединице ургентним, а огромно интересовање јавности не само у Србији и региону, већ и шире, показало је да времена за оклевање више није било.

ПИШЕ: Душан Глишић

Војно-технички, односно Кумановски споразум, којим је прекинуто готово тромесечно бесомучно НАТО бомбардовање Савезне Републике Југославије, претежно Србије, потписан је 9. јуна 1999. године, да би, сутрадан, Савет безбедности ОУН усвојио Декларацију 1244 којом је, између осталог, признат суверенитет Југославије на целокупној њеној територији, укључујући и јужну српску покрајину, где је успостављена Мисија привремене управе УН на Косову и Метохији (УНМИК), а уместо југословенских безбедносних снага одобрено присуство међународних војних и цивилних снага. Резолуцијом је, такође, предвиђено да ће одређеном броју српског војног и цивилног особља бити дозвољено да се врати у јужну српску покрајину ради заштите националних историјских локалитета и административних прелаза. Недељу дана касније, уз многобројне повике официра и војника „Вратићемо се“, непрегледна колона оклопних и моторизованих јединица Војске Југославије и МУП, напустила је јужну српску покрајину.

После измештања југословенске војске и полиције с Косова и Метохије, између Србије и њене јужне покрајине формирана је, са српске стране, демилитаризована Копнена зона безбедности у ширини од пет километара, у којој Војска Југославије није имала приступ. Слабије полицијске групе МУП Србије, од свега десетак људи, наоружаних лаким оружјем, могле су да патролирају том зоном и тако надгледају безбедност. С обзиром на то да КФОР и УНМИК, упркос обавезама проистеклим из Војно-техничког споразума, нису разоружали припаднике ОВК, већ у лето исте године, шиптарски терористи организују упаде и терористичке нападе на југу Србије, угрожавајући становништво Куршумлије, Бујановца, Прешева и Медвеђе. Сукоби полиције и шиптарских терориста не само

Били су спремни да испуне обавезе у јужној српској покрајини

у Копненој зони безбедности, већ и шире на простору јужне Србије, настављени су и следеће године да би, након битке код Бујановца, шиптарски сецесионисти заузели неколико полицијских пунктова у КЗБ, али не и сам град.

Гламурино представљање јавности

Било је очигледно да лако наоружане српске полицијске снаге не могу ефикасно да се супроставе шиптарским терористима, па је 1. септембра 2000. године, на полигону Петлово бојиште, крај Пирота, формиран Трећи одред специјалне намене, популарно назван Косметски одред мира. Састављена углавном од најбољих припадника Копнене војске, РВ и ПВО, полицијских и специјалних снага, од којих су многи били пореклом с Косова и Метохије, или су у тамошњим гарнизонима започели своју професионалну каријеру, та јединица Треће армије Војске Југославије бројала је 999 људи и била предвиђена за повратак у јужну српску покрајину и сарадњу са снагама УНМИК, у складу са одредбама Кумановског споразума и Декларације 1244. Све жешћи напади шиптарских терориста и сепаратиста на југ Србије учинили су оснивање такве јединице ургентним, а огромно интересовање јавности не само у Србији и региону, већ и шире, показало је да времена за оклева-

ње више није било.

Трећи одред специјалне намене дочекал је у народу, посебно на југу Србије, попут искре која је разбуктала наду у повратак државе и војске у јужну српску покрајину, па је у складу с тим одмах и назван косметским одредом мира. Војна свечаност, организована поводом формирања те, у сваком смислу, специјалне јединице, показала је да државни и војни врх увиђају и разумеју очекивања грађана Савезне Републике Југославије, усмерена ка миру и што скоријем повратку прогнаног народа на Косово и Метохију. У присуству високих државних и војних званица, представника ОУН и војних аташеа 12 земаља, команданту Одред генерал-потпуковнику Момиру Вукадиновићу, рођеном у јужној српској покрајини, заставу јединице предао је тадашњи начелник Генералштаба Војске Југославије генерал-пуковник Небојша Павковић, који је, разбуктавајући наде огромног броја људи присутних на брду десетак километара удаљеном од Пирота, али и целокупне југословенске јавности, поред осталог рекао да верује да ће Савет безбедности УН да схвати немоћ Кфора и Унмика и донесе „часну и храбру одлуку“ да се делови Војске Југославије и МУП Србије врате на Косово и Метохију и помогну свима којима је помоћ наше државе неопходна.

— Ми смо одред за мировну мисију при-

Генерали Небојша павковић и Владимир Лазаревић
у обиласку новоформираног састава

Заставу Трећем одреду специјалне намене уручио је
тадашњи начелник Генералштаба ВЈ генерал-пуковник
Небојша Павковић

премили на време, а сада га представљамо јавности. Апсолутно смо уверени да би представљао изузетну помоћ снагама УН на Космету, у кошмару и немоћи у којем су се те снаге нашле, подвукао је Павковић своје речи тог изузетно кишовитог 1. септембра 2000. године. Потом је изведена и тактичка вежба с бојевим гађањем „Повратак 2000.“, на којој су припадници Одрета, уз громогласну тутњаву ангажованих возила и средстава, исказали веома висок ниво епремности, ефикасности, енергије, одлучности и жара, накопљених током свег тог временаведеног ван јужне српске покрајине. А можда их је сва она ватра употребљеног наоружања, подсетила и на обећање дато приликом одласка с Косова и Метохије. Било како било, исказан ниво прецизности, ватрене и тактичке обучености и одлучности припадника Одрета био је веома приметан и на лицима фасцинираних званица, посебно војних аташеа, који су, свакако, имали о чему да извести своје надређене.

Врхунска обученост и одлучност

Трећи одред специјалне намене, или Косметски одред мира, формацијски је припадао Трећој армији Војске Југославије. Били су то посебно одабрани професионални припадници војске и полиције, распоређени у четири механизоване чете и друге мање мешовите јединице, врхунски

опремљени и обучени, невероватно мотивисани и расположени за одлазак у јужну српску покрајину. То су показали и великим успехом постигнутим на бојевом гађању на коме су уништили готово све мете, постављене на различитим удаљеностима, различитог облика и величине. Фасцинација многобројних посматрача није била без основа. Такав утисак није могла да поквари ни немилосрдна киша која је, као из кабла, лила готово целог дана. Међу бројним задивљеним новинарима, а било их је више десетина, што домаћих што иностраних, најчешће се могло чути питање има ли Војска Југославије још неку „такву“ јединицу, има ли још коју хиљаду таквих бораца.

По завршетку вежбе јединица је враћена у касарне које су, за јавност, остале тајна.

Као и њихова, напредна, интензивна и свеобухватна обука. Месецима се за њих готово ништа није чуло, да би, пред крај исте године, јавност с правом запитала због чега војска не одлази најпре на југ Србије, у помоћ нападнутим мештанима Прешева, Бујановца и Медвеђе, који су били све чешћа мета шиптарских терориста, а затим и на Косово и Метохију, где је Срба сваки даном било све мање. Одговора није било, све до средине марта 2001. године, када је започео повратак дела југословенске војске и полиције у Копнену зону безбедности, односно на административну линију између централне Србије и Косова и Метохије. Та војна операција, завршена 31. маја, означила је крај дивљања шиптарских терориста и сецесиониста на југу Србије, али у њима није учествовао, у међувремену расформирани, Трећи одред специјалне намене.

ЗЛОЧИНИ НЕ ПРЕСТАЈУ

Од 2000. године до данас, на Косову и Метохији убијено је више од сто Срба, а протерано, премлаћено, безразложно судски кажњавано и на друге начине малтретирано и мрцварено, на стотине. Тужна је истина да се број Срба у јужној српској покрајини значајно смањило. Снови шиптарских терориста о Великој Албанији и отимању југа Србије нису престали.

РЕСПЕКТАБИЛНА СНАГА КОСМЕТСКОГ ОДРЕДА

Трећи одред специјалне намене био је импресивно опремљен и планиран за повратак на Косово и Метохију. У складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН било је предвиђено да се, након повлачења југословенске војске и полиције из јужне српске покрајине, одређеном броју југословенског и српског особља дозволи повратак под надзором међународних снага безбедности (КФОР) зарад обављања бројних функција и задатака, поред осталог за везу са међународним снагама безбедности и цивилном мисијом, обележавање и уклањање минских поља, присуство на историјским локалитетима и кључним граничним прелазима.

Како би се испоштовао услов из Резолуције, којим је број „повратника у униформи“ био ограничен на „стотине, а не хиљаде“ људи без тешког наоружања, Косметски одред мира бројао је 999 војника и полицајаца, чију су „снагу“ представљала бројна борбена и неборбена возила. Јединица је била опремљена са 53 борбена возила пешадије (БВП) М80 и М80А, 17 БОВ-1, 4 БРДМ-2, 19 специјалних и 108 неборбених возила. Али, Трећи одред специјалне намене респектабилним нису чинила оружја и оруђа његових припадника, већ њихово борбено искуство и веома висок ниво обучености. И оно најважније, огромна жеља свих да се што пре врате на свету српску земљу и заштите тамошњи народ од све немилосрднијег зулума шиптарских екстремиста.

Одговора на питање због чега Косметски одред мира није ангажован на Косову и Метохији упркос све чешћим оружаним инцидентима у јужној српској покрајини, па и на југу Србије, још нема.

У својој књизи „Од НАТО агресије до Хашког трибунала“ генерал у пензији Милош Ђошан, својевремено први човек нашег дела Комисије за контролу спровођења одредби Војно-техничког споразума, формиране упоредо са закључивањем Кумановског споразума и усвајањем декларације 1244, пише да је прво питање наше делегације представнику КФОР, уочи сваког састанка Комисије, а то је било бар једном недељно, увек било када ће се, на основу Резолуције 1244 СБ и Војнотехничког споразума, наши војници и полицајци у назначеном броју вратити на Косово и Метохију.

– И одговор је увек био исти: „Генерале, то питање Влада СРЈ мора поставити у Савету Безбедности. Морате питати њих зашто га не постављају? То је ван мандата КФОР-а!“ био је редован одговор генерала Невеа на сваком састанку, што је прешло у фразу. И све што смо ми били упорнији у постављању тога питања, генерал је упорније давао исти одговор. То је постала нека врста поздрава на почетку сваког нашег састанка, који су они редовно звали митинг,“ пише генерал Милош Ђошан.

Отворено писма госпође Стеле Л. Џатрас,
америчке држављанке генералу Шорту,

ИСТИНА ЈЕ НАЈЈАЧЕ ОРУЖЈЕ

О агресији НАТО-а на нашу земљу, без сагласности Савета безбедности УН, написано је много текстова, много репортажа, филмских и ТВ емисија и често се каже да се нема шта више рећи. Међутим, такав став је погрешан, јер свака нова реч истине о нама је немерљив допринос њеном величанству.

Много пута у животу чујемо реч истина. Дајемо јој различита значења, додајемо разне придеве и ослањамо се на њену суштину као на нешто што не треба доказивати, објашњавати или тумачити. Укупно посматрано истина је најшира одредница људског постојања у свим аспектима његовог испољавања – физичком, менталном, културном, научном и др.

Ипак, иако сви знају да је тако, истина је и појам који се најчешће подвргава провери, испитивању и сталној тежњи да се њен садржај оповргава, а као крајњи циљ је да се она пласира према другима онако како неком, или много чешће неким другима (из разних побуда и интереса) одговара.

Време у коме живимо, често истину ставља у положај једне премисе, а људско сазнање се ставља у функцију доказивања „истине“ која иза себе има аргументе силе, а не аргументе чињеница. У овакав однос према истини у међународној заједници стављени су многи субјекти међународних односа, међу којима Србија има истакнуто место.

Пробој истине о нама је тежак али и чистан задатак. Сви који љубе истину, којима је она „sui generis“ бивствовања, било да су то субјекти међународне заједнице, организације или појединци и који шире истину о нама дају немерљив допринос угледу наше земље, њеном слободарском духу и души људи који праштају и памте, који цене друге али и поносно поштују своју историју и допринос слободарству светске заједнице.

О агресији НАТО-а на нашу земљу, без сагласности Савета безбедности УН, написано је много текстова, много репортажа, филмских и ТВ емисија и често се каже да се нема шта више рећи. Међутим, такав став је погрешан, јер свака нова реч истине о нама је немерљив допринос њеном величанству. Такав је садржај отвореног писма госпође Стеле Л. Џатрас, америчке држављанке генералу Мајклу Шорту, главнокомандујућем ваздухопловним снагама НАТО-а у агресију на Југославију 1999. године које, објављујемо у целисти.

Драган Пантџић

„Драги генерале Шорт,
Ројтерс је 21. октобра известио да је глас ваздухопловног генерала који је предводио НАТО бомбардовање Србије овог пролећа био набијен емоцијама, док је вербално бичевао Француску што је стављала вето на предложене циљеве у Београду. Такође су цитирали вашу изјаву : „Ово је за мене лична ствар“. Објаснили сте да је то због тога што је Ваш син летео у више од 40 мисија над Косовом у бомбардеру А-10, где га је на крају погодио пројектил типа СА 13, као и да вас је позвао те вечери преко сигурних телефонских линија и да су му прве речи биле „Немој да кажеш мами“.

Као супруга пензионисаног пилота америчког ратног ваздухопловства и мајка два сина, делим Вашу забринутост за сигурност оних које волимо. Ипак, генерале, баш као што је мој муж био легитимна мета док је летео небом Вијетнама, и Ваш син је је био легитимна мета, и то за разлику од цивила које је бомбардовао.

Да не би ово што Вам пишем било погрешно протумачено као антивојни чин или антиамериканизам, нека буде јасно да ја волим нашу земљу и да сам увек подржавала нашу војску. Ипак, запрепашћена сам чињеницом да су младим Американцима попут Вашег сина издата наређења да нападну суверену земљу, што представља кршење међународног права и самих основа Повеље НАТО-а. Када почетни напади на југословенске војне и политичке структуре нису дали резултате, тим младим људима сте Ви и Вама надређени наредили да поведу кампа-

њу терора над цивилним становништвом. Наши ратници одлазе у битке с поверењем у искреност, част и етику својих надређених. Није на њима да превише размишљају зашто то чине. На њима је да изврше задатак, или да покушавајући то – погину. Ви и други лакеји Клинтонове администрације сте их изневерили.

А сада Вас, генерале, питам: да није управо Ваш син избацио бомбе које су погодиле мост у централној Србији, преко којег се у недељно поподне одвијао густ саобраћај, мост препун пешака, када је 17 људи рањено, а девет погинуло, међу којима је и поп чија је глава разнета. Известио је о томе Ројтерс 30 маја. Или је Ваш син био онај који је погодио исти тај мост четири минута после првог напада у тренутку када је стигла помоћ преживелих жртвама?

Да ли је Ваш син обезбавио српско дете о чему је Индепендет 29. априла забележио: „У једној башти пронађена је дечја глава, док су откинута удови других људи лежали у блату. СМУ је све то снимео, али те снимке није објавио“?

Да ли су бомбе управо Вашег сина разнеле српску децу, учинивши готово немогућим да се препозна којем дечјем торзоу припадају откинуте ноге и руке, мада је, како је 18 маја известио Гардијан, неколико њих успело да буде идентификовано, и то према патикама које су носили?

Да ли су бомбе Вашег сина живе сахраниле људе под тонама рушевина стамбене зграде?

Да ли је Ваш син био онај што је бомбардовао болнице, школе, сиротишта, гробља, цркве, манастире из 14 века с

Где се деде командна одговорност генерала Мајкла Шорта

листе светске културне баштине у варварском покушају да уништи српску културу, друштво и веру?

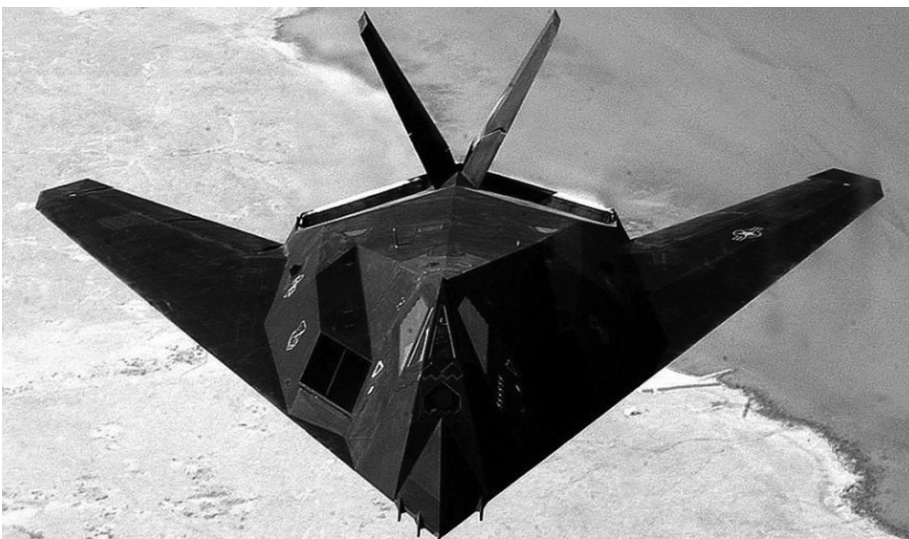
Да ли су бомбе Вашег сина погодиле складишта горива и загадиле ваздух због чега цивили нису могли да дишу, као и водоводе, стамбене зграде, цивилне фабрике како би се уништио квалитет живота и додатно тероришу они који нису погинули?

Не заборавимо загађење Дунава које је погодило и све суседне земље и срушене мостове на тој реци који сада спречавају пловидбу, што Југославији и њеним суседима у међународној размени наноси милионске штете.

Није ли осиромашеног уранијума било највише у гранатама које је испа-

Полетање авиона НАТО-а са аеродрома Авиано

Авион Ф-117 А над српским небом изгубио је невидљивост

љивао гетлинг топ са авиона А-10, каквим је управљао Ваш син? Нису ли оне затровале тле и ваздух Србима, што ће имати ефекта и на њихово потомство и што оставља земљиште неподесним за производњу хране?

Или је Ваш син био управо онај који је бомбардовао амбасаду Кине, у још једној наводној „грешци“?

Осим што су Ваше не баш паметне бомбе погодиле кинеску амбасаду, оне су оштетиле и амбасаде Италије, Швајцарске, Пакистана, Индије, Либије и Ирака. Не само да Ваше паметне бомбе нису нашле праве циљеве, оне чак нису могле да пронађу ни праву државу, погађајући Македонију и Бугарску.

НАТО пилоти су на Југославију 78 дана бацили више бомби него Хитлер у читавом другом светском рату. Можете ли замислити како то утиче на народ који је био наш савезник у оба светска рата? Док су Срби спасавали оборене америчке пилоте, Хрвати, Муслимани и Албанци су их предавали Немцима на смакнуће. Ужас који смо сручили на

невине српске цивиле није коначан. Касетне бомбе које је НАТО бацао настављају да сеју смрт. А сад Вас питам шта је то наша илегална и неморална ваздушна кампања против суверене земље постигла?

Од уласка КФОР-а на Косово, што Ви сматрате великом победом и веома сте због ње поносни, генерале, ти наводни мировњаци мирно посматрају прогон стотине хиљада српских људи, жена и деце. Док тај прогон траје, НАТО и овдашњи медији о томе ћуте. Силују се српске монахиње и терају да наге стоје пред ТВК мучитељима. Српске попове бију и убијају. Бакама које су биле упорне да остану намењени су посебни ужасти – одсецање глава, давлeња у кади, клања и друга зверства.

Демонизација српског народа је комплетна. Хришћанске хуманитарне организације прикупљају милионе долара помоћи за етничке Албанце, али ни паре за гладну и напаћену српску децу. Американци најзад почињу да схватају да су им сервиране лажи како би њихов председник Клинтон оправдао НАТО

рат против невиних цивила и послао наше синове и кћери на пут зла.

И с ким смо то скочили у постељу? Спетљали смо се с гомилом наркотерориста ТВК, кољачима које је у камповима Авганистана обучавао Осама Бин Ладен и који сада успоставља свој мини Авганистан на Косову.

Најодвратнија слика која ми бode очи јесте она на којој Хашим Тачи, вођа ТВК, љуби државног секретара Мадлен Олбрајт у оба образа, пошто је непосредно пре тога у чистки смакнуо шесторицу својих конкурената. И у чему смо ми то успели? Успели смо да српски Јерусалим предамо тим кољачима.

Браћам се Ројтерсовом извештају у коме цитирају Ваше речи да је све то за Вас била „лична“ ствар. Шта мислите, генерале, како је на американце српског порекла, међу којима многи још увек имају очеве, мајке, сестре и браћу који живе у њиховој отаџбини, утицало то што су гледали како Ваш син уништава њихову зељу и народ? Зар и за њих то није била „лична ствар“.

Српски народ преживео је 500 година под Отоманском царевином. Преживео је злочине нациста и њихових хрватских и муслиманских савезника. Преживео је бруталну Титову владавину. Сада нашим незнањем, нашом лаковерношћу и намерном усмереном кампањом лажи и дезинформација покушавамо да унишимо тај херојски народ и суочавамо га с уништењем које доноси непријатељски западни свет.

И на крају, генерале – добро дошли у нови светски поредак чијем сте стварању допринели. Можда ће Вам оно што сте на Косову учинили и Ваш наступ пред сенатским Комитетом донети још једну звездицу на рамену. Па, носите је са срамом.“

Порекло, идеологије, појавни облици Хибридног рата

ИСТОРИЈСКА НЕСРЕЋА САВРЕМЕНОГ СВЕТА

Хибридни рат представља врсту војне стратегије у којој се конвенционална средства ратовања комбинују са разним неконвенционалним средствима попут деловања паравојних формација, спровођења економских мера као што су санкције, затим ширења пропаганде, лажних вести, утицања на морал обе стране и у последње време најзначајније, извођења сајбер операција према другој страни.

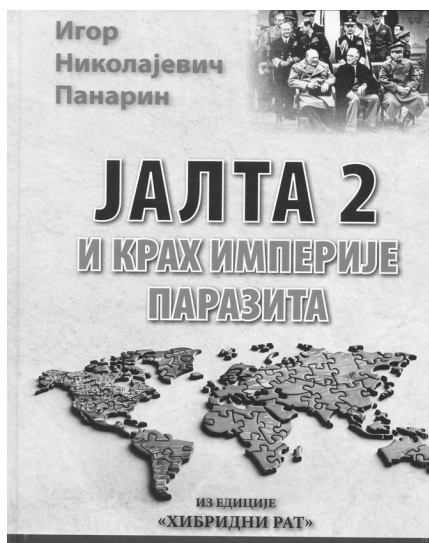
Пише: **Игор Николајевич Панарин**

Извесно је да се хибридни рат води од тренутка настанка првих древних држава света. Међутим, сматра се да је почео све више да добија системски карактер са јачањем моћи и утицаја Лондона, односно отприлике од XVI века, након формирања јеврејско-протестантске уније на Британским острвима.

Ова унија је формирана након завршетка Реконкисте на Пиринејском полуострву (Реконкиста је покрет Шпанаца и Португалаца у циљу поновног ослобађања од Арапа и почела је 718. године). Исламско-јеврејски семитски калифат је тада престао да постоји. Реконкиста је завршена 1492. године, када су Фердинанд II од Арагова и Изабела I од Кастиље протерали последњег маварског владара са Пиринејског полуострва. Они су под слоганом „једна земља – једна религија“ на основама католичанства извршили уједињење Шпаније. После тога је почео процес постепеног формирања јудео-протестантског савеза, када су Семити који су побегли из Шпаније и одбили да прихвате католичку веру и постали главна ударна снага венецијанских трговаца у преузимању идеолошке и финансијске моћи у Енглеској и Холандији. Протестанизам се појавио као тренд противљења Католичкој цркви током реформације. Реформација је постала идеја водиља буржоаских револуција у Холандији и Енглеској. Овај идеолошки пројекат финансирала је такозвана „црна аристократија“ Млетачке Републике, чији су део били хазарски богатства који су побегли у Венецију преко Крима након уништења Хазарског каганата од стране великог руског кнеза Свјатослава 965. године. „Млетачка партија“ је постепено дошла на власт у Енглеској уз помоћ жене - Ане Болен, унуке страначког вође енглеских Млечана - Томаса Хауарда, војводе од Норфолка, представника утицајне породице Хауард. Ова породица је постала лидер пете колоне (млетачки агенти утицаја). Друге знамените енглеске породице - Расем, Хербертс, Кавендиш - такође су постале стални носиоци венецијанског идеолошког вируса.

Силе против католика

Ана Болен је мајка енглеске краљице Елизабете I (1558-1603) која је ступила на престо 1558. године обновивши протестантизам у Енглеској. Очигледно је да су победу протестаната обезбедиле одређене силе. Какве су то снаге биле? Први закључак је да су биле уперене против католика. Други закључак је да су оне располагале фи-

нансијама. Где су онда била финансијска средства? Где су почеле да раде прве берзе у свету? Одговор је - у протестантској Холандији, која се борила за своју независност од католичке шпанске империје. Велика средства су постојала и у другим деловима заједнице Друге Картагине (Ђенова, Млетачка Република...). Дакле, кључну улогу у победи протестаната у Енглеској одиграла је „црна аристократија“ Млетачке Републике.

Победа протестаната радикално је променила будући вектор развоја Енглеске и свеукупне светске политике. Може се рећи и да је Енглеска, заправо, изабрана за улогу Треће Картагине од стране заједнице Друге Картагине који је постепено почео да преноси огромна средства на прикладно лоциран Магловити Албион у циљу даље организације глобалне трговине робљем и дрогом у Америци.

У Лондону је тако почео да се ствара јудео-протестантски модел развоја наше цивилизације. Британија је и постала империја уз помоћ интрига и провокација, а затим се надала да ће сачувати своју светску моћ и доминацију уз коришћење низа различитих метода, укључујући и тајне методе вођења рата.

Британска империја је Трећа Картагина. Постала је директни наследник Првог и Другог колектива Картагине (Семитски калифат, Хазарски каганат, Холандија, Ђенова и Млетачка република).

Операције против хришћанства

Млетачки план освајања Холандије и Енглеске имао је за циљ премештање финансијских средстава и богатства стечених пљачком Другог Рима, православног Константинопоља, од стране крсташа 1204. године и финансирање ратова у Европи. Истовремено са финансијском експанзијом, у Енглеској су креиране и спровођене моћне информационо-идеолошке диверзионе операције против хришћанства. Млечанин Паоло Сарпи је уз подршку пете колоне (млетачких агената утицаја) намерно стварао антихришћанске структуре под маском масонства, које је још увек доминантно у Енглеској и постало је основа идеологије либералног колонијализма.

Идеја о стварању Британске империје често се повезивала са идејом о њеној предодређености и потребом да се обезбеди њена доминација над свима другима и у целом свету. Према томе, британска империјална идеологија је врло поучан објекат за анализу у оквиру разумевања идеологије хибридног ратовања.

Ово је повезано и са чињеницом да се државни развој колонија активно комбиновао са приватном иницијативом. Развио се организовани систем пловидбе и трговине са новоосвојеним територијама преко приватних компанија. Упркос активној подршци државе, приватни карактер ових компанија им је омогућио да своје активности спроводе слободније и одлучније, без обавезе поштовања дипломатског бонтонa, користећи најпрљавије политичке и понекад криминалне технологије у циљу постизања резултата. Поред тога, држава је била поштеђена додатних трошкова и комерцијалног ризика. Компаније ове врсте су постојале у Холандији, али су њихове активности у Енглеској добиле системски карактер. Током XVI века, Британци су такве компаније стварали у готово свим областима светске трговине у настајању. „Московска компанија“ (Muskovy kompani) је од 1555. године обављала трговину са Русијом и била је одговорна за проналажење североисточног морског пута до Кине. Компанија британских трговаца истраживала је трговачке путеве око Кине. „Нова Турска компанија“ (New Turkey Company) је деловала на Блиском истоку, у Персијском заливу и на западним прилазима Индији. Компанија „Вирџинија“ се бавила трговином са Северном Америком. Од 1562. године постојала је и „афричка компанија“.

Хибридни рат представља ноћну мору за многе људе добре воље

Технологија хибридног рата

Како су Британци освајали нове територије у раним фазама своје колонизације, приватне компаније су понекад добијале право административне контроле над новим земљама. Са формално-правног становишта, такве компаније нису припадале држави, већ се њима управљало на приватан начин, без учешћа било којих институција јавне власти. Ова пракса постојала је у Великој Британији доста дуго.

Технологије хибридног рата теоријски су даље развијане већ у следећој кључној етапи развоја Велике Британије - крајем XIX и почетком XX века, када су Британци почели велика освајања и стварање колонија у Индији и Африци. Најистакнутији носилац британских империјалних идеја у овом периоду био је Сесил Роудс (Cecil Rhodes, 1853-1902), велики енглески предузетник и политичар, активни промотер империјалне идеологије и концепта вајмоћније глобалне силе за одржавање мира. У младости, Роудс је отишао из Енглеске за Јужну Африку и почео да ради у рудницима дијаманата, постигавши велики успех.

Он се 1887. године обратио Натањелу Ротшилду, затраживши му кредит од милион фунти стерлинга и тако је добио моћног финансијског и политичког покровитеља. У марту 1888. године у Јужној Африци се појавила моћна компанија „Де Бирс“ (De Beers) чији је руководиоца био Роудс, а у њеном менаџменту је од самог почетка био представник Ротшилд.

Роудс је био оснивач дијамантске корпорације која је имала монопол и била сувласник компанија за производњу злата. Био је премијер Капске колоније, а 1889. године добио је од британске владе право да, преко своје компаније, приватно управља афричким земљама у областима река Замбези и Лимпопо. Касније су ове територије, по њему, назване Северна и Јужна Родезија (сада Замбија и Зимбабве). У ствари, Роудс је био један од подстрекача и покретача Бурских ратова који су вођени између 1899. и 1902. године. У оквиру своје афричке политике, он је изнео идеју о стварању континуираног појаса британских посела, од Кејптауна до Каира. Заједно са генералом Кичинером, освајачем Египта и Судана, у британском јавном мњењу, Роудс је постао симбол колонијалног хероизма и романтике. Главним доприносом Роудса историји универзализма и светске политике сматра се идеја о стварању глобалне Британске

империје са јединственим светским парламентом. Према Роудсу, само под окриљем Светске империје могуће је одржати дугорочни мир на планети. Стога ће коначни циљ империје бити „стварање тако моћне државе која ће ратове учинити немогућим и помоћи да се да се испуне најбоље тежње и очекивања човечанства.“

Стварање Светске владе

Да би пружио аналитичку и идеолошку подршку процеси стварања Светске британске империје, Сесил Роудс је 2. маја 1891. године, уз учешће лордова Балфура, Ротшилда, Милнера и Ешера, створио тајно друштво „Округли сто“ (Round Table). Циљ „Округлог стола“ је био стварање Светске владе и успостављање тоталне контроле британске империје над светом, укључујући и финансијску.

У то време, Роудсова репутација је била прилично контроверзна и скандалозна. Многи су га оптуживали за илегалне послове, подмићивање политичара и штампе, окружности у односу према афричком становништву. Роудс је практично био родоначелник идеје о раздвајању црнаца и белаца у Африци. У Капској колонији и Родезији, створио је посебна насеља и округе за црнце са својим системом аутономије и контроле, што је био темељ касније успостављене политике апартејда у Јужној Африци у другој половини XX века.

Роудс није био ожењен, није имао деце, и сву своју велику имовину завештао је за потребе образовања. Успоставио је неколико десетина стипендија за образовање на Оксфордском универзитету студената из Велике Британије, САД и целог Британског Комонвелта са циљем стварања елите посвећене „светском савезу народа енглеског говорног подручја“. Некадашњи председник САД, Бил Клинтон, такође је био Роудсов стипендиста.

Ово друштво је затим учествовало у стварању Савета за међународне односе у Њујорку, Краљевског института за међународне студије у Лондону. Историју „Округлог стола“ добро је описао амерички историчар Керол Куигли (1910-1977) у студији „Англо-амерички естаблишмент“, која је написана 1949. године, али је објављена тек 1981. године. Један од циљева „Округлог стола“ био је повратак САД у састав Британске империје. Стварање Система федералних резерви (ФЕД) било је главно средство за остваривање тог циља. Истовремено, за-

датак је био да се ослаби Руска царевина, како не би могла помоћи САД, као што је учинила у периоду 1861-1864 године, за време америчког грађанског рата, слањем две ескадриле у Њујорк и Сан Франциско, ради заштите Северњака од британске флоте.

Финансијска и економска криза

ФЕД је основан 1913. године након финансијске кризе, коју је 1907. године организовала британска обавештајна служба преко банкара које је држала под контролом. Највећи амерички банкар тог времена, Џ. П. Морган провео је неколико месеци у Лондону, консултујући се са финансијским магнатима Британске империје, са којима је био уско повезан, а по повратку у САД је нагло почео да шири гласине да је њујоршка Еникерброкер банка несолвентна. Депоненти су се уплашили и пожурили да повуку новац. Али добро је познато да у свакој банци постоји само мали део уложених средстава, док се већи део даје као кредит и инвестира у одређене пројекте. Готовине није било довољно за истовремено масовно повлачење новца које је убрзо уследило. Катастрофа једне банке узбунила је штедише других банака, који су такође почели да узимају новац и завладала је паника. Финансијска криза прерасла је у економску јер су банке, да би исплатиле депоненте, почеле да повлаче средства која су инвестирале у различита предузећа и секторе привреде. Затим је у САД одговарајућим коментарима и медијском подршком формирано и припремљено јавно мњење са циљем стварања нових финансијских структура које би наводно могле спречити настанак оваквих финансијских криза. Део стратешке операције у оквиру стварања Система федералних резерва била је и организација победе Вудро Вилсона на председничким изборима у САД, чију је изборну кампању тајно финансирана Енглеска банка, приватна банка основана 1654. године). Делikatне задатке финансирања Вилсонове кампање објавио је Едуард Хаус са британском обавештајном службом. Систем федералних резерви је постао најважнији инструмент финансијског управљања САД-ом од стране Британске империје. Угледни политичари, новинари, научници и просветни делатници били су чланови друштва у којем су постојала два круга унутрашњи („Друштво изабраних“) и спољашњи („Удружење помоћника“). Друштво је на своју страну привукло људе са способностима и позицијама и везало их за себе, било путем брачних веза или осећајем захвалности за протежирање у струци и одговарајућим звањима. Друштво је тако остваривало свој утицај на државну политику, углавном постављањем својих чланова на важне положаје, без обзира на ставове јавности или насупрот истих. Будући амбасадор Британске империје у Русији, Џорџ Бјукенен, такође је био члан друштва.

(Наставља се)

КАКО ДО КЊИГЕ

Књига „Јалта 2 и крах империје паразита“ Игора Николајевича Панарина из које доносимо одломак о хибридном рату може се набавити путем сајта WWW.VOJNAKNJIZARA.COM.

Планиране техничко-технолошке промене у раду РФ ПИО

ПОСТАЈУ ДОСТУПНЕ СЛУЖБЕНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Због увођења планираних техничко-технолошких промена у раду Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање (РФ ПИО) саопштавамо да ће почев од 1. 10. 2025. године РФ ПИО издавати уверења са подацима (пријаве на пензијско и инвалидско осигурање, о стажу осигурања, заради, накнади зараде односно основици осигурања, висини уплаћених доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и висини и плаћених уговорених накнада) регистрованим у службеним евиденцијама закључно са 30. 9. 2025. године. То се односи и на електронске сервисе које пружа РФ ПИО у ову сврху.

У наредна два месеца, РФ ПИО ће благовремено обавестити јавност када ће се отпочети са издавањем уверења са подацима регистрованим после 30. 9. 2025. године.

За све пријаве на пензијско и инвалидско осигурање, које су регистроване у периоду после 30. 9. 2025. године па до отпочињања издавања уверења од стране РФ ПИО са подацима регистрованим после 30. 9. 2025. године, Фонд ПИО ће издавати уверења на основу података из службених евиденција Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

Решења о правима из пензијског и инвалидског осигурања Фонд ПИО ће почев од 1. 10. 2025. године доносити на основу података регистрованих у службеним евиденцијама закључно са 30. 9. 2025. године. Накнадно ће се донети нова решења, уколико то буде било основано, са подацима регистрованим у службеним евиденцијама после 30. 9. 2025. године.

Народни херој и симбол жртве Милан Тепић

ОФИЦИР КОМЕ ЈЕ ЗАКЛЕТВА СВЕТИЊА

Тридесет година након погибије мајора Милана Тепића, последњег народног хероја бивше Југославије, његово име и даље изазива снажне емоције широм регијона. За једне, он је симбол војничке части и бескомпромисне одбране заклетве, за друге контраверзна фигура бурног периода распада заједничке државе.

Милан Тепић рођен је 1957. године у селу Комленац код Босанске Дубице. Војну академију завршио је у Загребу и служио у различитим гарнизонима бивше ЈНА. Судбоносни тренутак десио се 29. септембра 1991. године, током сукоба у Хрватској. Као командант складишта наоружања у селу Беденик код Бјеловара, мајор Тепић одлучио је да не преда војну имовину снагама збора народне гарде. У тренутку када је опкољен и када су преговори пропали, минирао је и дигао у ваздух складиште, страдавши заједно са војницима ЈНА, али и са великим бројем припадника хрватских снага.

Његов чин одмах је поделио јавност. У тадашњој СР Југославији проглашен је народним херојем, а 1992. године посмртно му је додељен Орден народног хероја, последњем у историји те титуле. У Србији и Републици Српској бројне улице, школе и касарне носе његово име, а његова жртва се обележава као пример војне заклетве и оданости отаџбини.

За потомке и саборце, Милан Тепић је човек који је испунио војничку заклетву до краја, не дозволивши да оружје падне у руке непријатеља. За критичаре и непатриоте он је симбол непотребног жртвовања и трагедије коју је рат донео свим народима.

Три деценије касније, његово име и даље стоји у историјским уџбеницима, као и колективним сећањима, као последњи народни херој Југославије и вечита тема расправе о херојству, жртви и трагичним поделама на Балкану.

Драган Паскаш,
генерал у пензији

Свечаност у Ваљеву

ПОШТА ПЕТОМ ПУКУ

УСпомен-парку посвећеном 5. пуку у Ваљеву 13. септембра, свечано је обележен Дан српског јединства, слободе и националне заставе.

Свечаном полагању венаца присуствовали су: командант Другог цен-

тра за обуку Војске Србије пуковник Никола Фатић, начелник Колубарског округа Виктор Мићић, представници Града Ваљева, Савеза удружења бораца ослободилачких ратова Србије, а у име ГрОрг УВПС председник Мило Радич.

М. Р.

Полагањем венаца, 15. септембра, и ове године обележен је дан када је 1918. године започет пробој Солунског фронта. Тај дан је усвојен као Дан српског јединства, слободе и националне заставе.

Венце су положили делегације градске управе града Краљева, Рашког управног округа, Војске Србије, Полицијске управе Краљево, ратних ветерана, организација које негују традиције ослободилачких ратова и других удружења. Делегацију УВПС Краљево, која је и овог пута била најбројнија, предводио је председник Градског одбора Радоје Томашевић.

Већ је постало уобичајено да на оваквим догађаја нема присуства грађана што је велики недостатак, посебно када је о младим људима и школској омладини реч.

Захваљујући пре свега Друштву гуслара Жиче и његовом председнику Радовану Пековићу који су врло активни у чувању традиција, обнављању запуштених споменика, посебно крајпуташа, изградњи споменика и меморијала посвећених пре свега Великом рату одржана је посебно свечаност.

Час историје и сећања одржан је два дана раније – 13. септембра у селу Врдиле, засеок Пајићи. Код гробља у поменутом засеку деведесетогодишњи мештанин Миодраг Пајић је као једини мушки потомак подигао споменик својим прадедовима који су погинули у Великом рату. Споменик изгледа величанствено и представља фигуру ратника из тог рата. На мермерној плочи у основи споменика исписана су имена: Драгојло Пајић који је погинуо на планини Маљен 1914. године,

У Краљеву обележен Дан српског јединства, слободе и националне заставе

ЧАС ИЗ ИСТОРИЈЕ

Добрица Пајић, погинуо у Косовској Митровици 1915. године и Рајица Пајић, погинуо на Ветернику 1917. године, а душу је испустио на рукама наше велике херојине Милунке Савић. Њихова мајка је у рат послала четворицу синова и само се један вратио и оставио потомство иза себе.

Стегнутог срца присутни су слушали сећања мештана овог села које се односе на њихове претке према потреби да се брани отаџбина, без обзира на жртве. Мајке су, када чују црквено звоно у невреме, знале да се иде у рат, па су и саме позивале своје синове и упућивале да се јаве у своје јединице. Можемо само претпоставити шта се у њиховим срцима и души тада дешавало.

Више од стотину гостију, међу којима је било и деце, присуствовало је историјском часу члана УВПС Рада Вукосављевића под називом „Од врата спаса до капије слободе“. Код Рада је постала пракса да се за сваки час поставе велики панои са сликама и документима из периода о којем говори.

Помен пострадалим ратницима одржали су свештеници Епархије Жичке, а на крају помена, по већ прихваћеној процедури, прочитана су

имена 1080 погинулих, тако што су присутни у исто време читали 15 до 20 имена са листа који им је додељен.

Након тога присутнима су се обрадили професор историје са Војне академије, пуковник у пензији Милоје Плавшић, председник скупштине Друштва гуслара Жича Илија Чабаркапа и генерал у пензији Винко Пандуровић.

На крају су талентована деца, које је припремила и довела учитељица ОШ „Јован Дучић из Роћевића Вања Николић“, извела представу и отпевала пригодну песму са тематиком посвећеном Великом рату. То је наишло на посебне симпатије присутних. Иначе Вања је укључена у све најважније активности везане за негововање традиција и очување и подизање споменика погинулим у свим ратовима. Велики део свог слободног времена проводи и у радовима на терени не избегавајући ни оне физичке. Значајан је и њен рад са школском децом, не само у школи у којој ради већ и шире.

На крају је посећена сеоска црква Светог Богојављења која је проглашена за Споменик културе Републике Србије. У тој цркви су на мермерним таблама уклесана имена 376 погинулих бораца, што је најбољи пример поштовања и чувања сећања на људе чији смо вечити дужници.

Јован Симић

Четвородневни излет Новосађана Охридском језеру

УСЛИШЕНЕ ЖЕЉЕ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА

Градски Одбор УВПС Нови Сад од 15. до 19. септембра организовао је излет у Охрид. Посета Охриду је била велика жеља многих пензионера, али је на пут кренуло 59 особа. Због удаљености од око 710 км, на пут се кренуло у 22 часа,

охридског поља на усамљеној вапненачкој хриди (782м). По таквом положају на хриди (на македонском уместо „брдо“ каже се „рид“, тако „у брдо“=„во рид“ „о рид“) дошло је до славенског имена Охрид.

Охрид се спомиње већ у 3.

од 1929. Краљевини Југославији.

Прича и охридским бисерима почиње доласком избеглице са Бајкалског језера по имену Јован Шубановић који је доселио из Русије 1920. г. након грађанског рата. Бавио се израдом бисера на Бајкалском језеру, које постоји 700 година. У језеру је препознао рибицу плашци, од чије се крљушти, са премазима „накра“ праве бисери. Из егзистенцијалних разлога је добром пријатељу продао рецепт, породици Талев, а они пријатељу Николи Филеву. Ове породице и даље чувају тајну и пре-

налазило се насеље сојеница од 1200. до 1700. године п.н.е. Насеље са сојеницама је аутентична реконструкција праисторијског насеља.

Манастир је основао и саградио 905. године св. Наум, где се налазе и његове мошти. Св. Наум је био ученик св. Ћирила и Методија, а заједно са св. Климентом, ширио је хришћанство на просторима јужног Балкана, понајвише око Охридског језера.

Вода у Охридском језеру је изузетно чиста и пуна пастрмки. Разлог је што вода из Преспанског језера, вишег нивоа, пролази кроз кречњачку планину и извире у Охридском језеру. У граду је изграђена нова канализација и пречишћава се ван града, тако да се пречишћена вода враћа у језеро, а фекалије служе за гнојење земље.

Према легенди, ако се наслони глава на гроб, чују се откуцаји срца светог Наума. Мошти св. Наума су помогле неким болесницима да се исцеле, па зато манастир походе болесни, тражећи лека од светитеља. Много је приче и легенди о животу наведеним светаца.

У Охриду, ресторани „Белведере“, организована је заједничка вечера уз живу музику македонског стваралаштва. Излетници су били премоћно виђеним и пожелели да поново дођу на дуже време. Неки су коментарисали да ће идуће године ићи на море у Охрид. Повратак у Нови Сад је протекао у разговору и песми.

Милан Бајић

како би што више времена провели у том месту. Вожња је углавном протекла у спавању, са мало одмора, пошто мало ресторана ради ноћу. На граници није било гужве, а пут преко Тетова је делимично аутопут. У Охриду испред хотела „City Inn“ дочекао нас је власник Аце Гурце са погачом и ракијом у знак добродошлице. Дан је искоришћен за одмор и обилазак центра града.

Другог дана организован је обилазак града са водичем Тодором, који је препун знања и података, као и шаљивих занимљивости, тако да је обилазак прошао у веселој атмосфери. У току обиласка града посећена је Самуилова тврђава, археолошко налазиште Плаошник, црква св. Климента и Пантелејмона, црква св. Јована Канеа (најпознатија и најфотографисанија црква), антички амфитеатар, црква св. Софије, музеј папира и продавнице охридских бисера породица Талев и Филев.

Град Охрид је 1980. године проглашен за светску баштину под заштитом УНЕСКО. Налази се на североисточној обали Охридског језера. Општина се састоји од града и 28 села, која заједно имају око 52.000 становника, а сам град око 42.000. Лежи у дну

веку п.н.е. Антички се звао Лихидинос, а језеро Лихидско, што значи Бело језеро. Римљани су завладали овим крајевима 168. г. п.н.е и Охрид је постао један од најважнијих градова на путу Виа Егната, према Азији. За време Диоклецијана (284 – 305) и Максимилијана, у Охриду је проповедано хришћанство, а први епископ је био св. Еразмо. Некад је имао 365 цркви, једну за сваки дан. Крајем 9. века постао је средиште ширења хришћанства међу Славенима. Учење и ширење хришћанства су започели св. Ћирил и Методије, св. Наум, први славенски монах и св. Климент, први славенски епископ. Св. Ћирил и Методије створили су глаголицу од 38 знакова, а св. Климент ћирилицу од 31 слова.

Охрид је био престоница цара Самуила од 976 до 1014. године. Српски цар Душан је заузео Охрид 1334. године. Први пут је страдао од Турака, када га је 1466. године заузео Скендербег. Хришћанско становништво се бавило трговином, било је веома богато и живело је у раскоши. Охрид је српска војска ослободила 1912. године, а од 1918. г. до 1929. г. припадао је Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, а

расли су у македонске брندове накита са сертификатом признатим од Лисабонске декларације 2013. године.

Трећег дана уз вожњу бродом посећени су Залив костију (животињских) и манастир св. Наум. Залив костију је археолошки комплекс са музејом на води. На месту данашњег комплекса

Свакодневна изложеност гласним звуковима утиче на здравље

БУКА – НЕВИДЉИВА ОПАСНОСТ САВРЕМЕНОГ СВЕТА

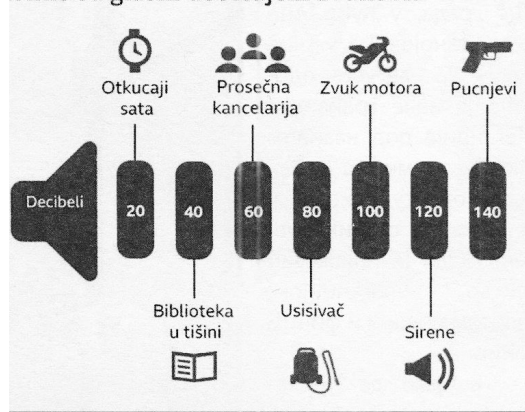
Европска агенција за животну средину (ЕЕА) недавно је објавила податке свог истраживања који говоре да пет милиона људи у Европи пати од тешких поремећаја сна директно о изазваних буком.

Бука се дефинише као непожељан звук који може узроковати нелагоду и иритацију, а њени извори су свеприсутни: саобраћај, грађевински радови, индустријске активности, звучници у ресторанима и кафићима са којих се неретко чује веома гласна музика. Порастом урбанизације присуство буке постало је неизбежан део свакодневнице и толико подразумевајућа појава да је више и не примећујемо. Међутим, без обзира на способност људског организма да се брзо прилагоди свакој новонасталој околности, изложеност буци је стрес који оставља дуготрајне последице на наше здравље.

Нормалним звуком се сматрају звуци јачине до 60 децибела, то је јачина звука нормалног разговора (нпр. јачина звука косилице и усисивача је око 80 децибела и не препоручује се изложеност дужа од два сата), док се све преко тога сматра буком и штетним по здравље. Али истраживачи који се баве овим проблемом све више пажње придају свим звуковима који нас окружују без обзира на њихову јачину, с обзиром на то да смо им перманентно изложени, поготово у градовима.

Склони смо да мислимо да су само гласни звуци лоши јер осетимо тренутну нелагоду када им се изложимо и желимо да што пре утихну, но сваки звук је у својој суштини стрес. Одговор на стрес се активира несве-

Coliko su glasni uobičajeni zvukovi?

сно, почињемо да дишемо брже, откуцаји срца се повећавају и тело убрзано лучи одређене хормоне како би се заштитило. Човек који је живео пре урбанизације и индустријализације је овакве ситуације доживљавао само неколико пута у свом животном веку, док их ми доживљавамо свакодневно и то се сада намеће као горући проблем за модерно, друштво - каже Ерика Ворен, професорка са Универзитета Браун.

Међу проблемима који се први јављају

као последица изложености буци је поремећај сна - особи је потребно више времена да заспи, буди се чешће у току ноћи и устаје ујутру све раније; недостатак сна се даље рефлектује на целокупно функционисање организма и здравље. Европска агенција за животну средину (ЕЕА) недавно је објавила податке свог истраживања који говоре да пет милиона људи у Европи пати од тешких поремећаја сна директно изазваних буком.

Имајући у виду да гласни звукови држе наше тело у сталном стању борбе са стресом и настојању да уклони његов узрок, иако ми тога нисмо свесни, дугорочно се повећава ризик од најразличитијих здравствених проблема као што су болести срца, гојазност, дијабетес, проблеми са менталним здрављем, али и когнитивна оштећења код деце. Према проценама, хронична изложеност буци доводи до 48.000 нових случајева срчаних обољења у Европи сваке године, док је број оболелих од депресије и анксиозности узроковане буком готово немерљив.

Вишегодишње истраживање утицаја буке на здравље које је спровео Градски завод за заштиту здравља Београд показало је да је 10 одсто становништва наше земље појачано осетљиво на буку. Нарочито су осетљива деца млађа од шест година и особе старије од 65 година, а жене су осетљивије од мушкараца. Студија се искључиво бавила истраживањем ефеката такозване комуналне буке, односно буке која нас свакодневно окружује у комшилуку и на послу

- звукови који потичу од саобраћаја и превозних средстава, индустријских погона, градилишта, тешких машина, из угоститељских објеката - и довољно су гласни да утичу на наш организам, били ми свесни тога или не.

Према Закону о заштити од буке у животној средини, свако ко емитује било коју врсту буке дужан је да прати њен утицај на животну средину и да емисију ограничи у складу са важећим прописима. Мерења буке се најчешће обављају за потребе праћења утицаја буке на животну средину коју емитују угоститељски објекти, индустријска постројења и саобраћај.

Осим комуналне буке на чије изворе објективно не можемо да утичемо, а некада нисмо у могућности ни да је избегнемо, склони смо и да својевољно излажемо своје уши гласним звуковима не размишљајући о последицама. Ово се највише односи на младе и децу који слушају гласну музику и при томе користе слушалице које испоручују звучне таласе довољно јаке да доведу до оштећења слуха. Тинитус је све чешћа болест уха код деце, а манифестује се зујањем у ушима без постојања одговарајућег спољног надражаја. Светска здравствена организација процењује да је 1,1 милијарда младих између 12 и 35 година у опасности од потпуног губитка слуха због хроничне изложености буци из аудио уређаја.

Савремени начин живота нажалост не дозвољава да се у потпуности лишимо буке као стресора, али оставља могућност да се заштитимо тако што ћемо више времена проводити у природи или парковима ван узбурканог градског језгра, што је више-струко корисно и на чему ће нам наш организам бити захваљан.

Емина Ћирић

Извор: Глас осигураника

14. сусрет два сродна удружења

ДРУЖЕЊЕ У БОГУТОВАЧКОЈ БАЊИ

Војни пензионери Пожаревца и Бања Луке, од 13. до 16. септембра остварили су 14. сусрет у Богutowачкој бањи.

Тих дана, у прелепом природном окружењу, уз дивну услугу особља Бање, војни пензионери и поштоваоци удружења уживали су користећи базене са лековитом водом.

Богutowачка бања (хотел „Минерал“) у целини баштини традицију дугу 187 година. Смештена је на шумовитим падинама планине Троглав, а одмах поред ње се налазе и планина Чемерно. Надморска виси-

на је 520 метара, са живописном околином и незагађеном животном средином. Место где никада нема магле, са лековитом минералном водом и са природном пијаћом водом која је најквалитетнија на нашим просторима.

Свако вече организовано је дивно дружење уз музику. Хармоникаш и певач Љуба, забављао је војне пензионере, обogaћујући њихово расположење.

На централној журци гости су били из градског одбора УВПС Краљево.

У обраћању скупу, председник ГРО Пожаревац мр Драгутин Страхинић је нагласио: „Да ће 2026. године петнаести сусрет бити одржани у Бања Луци. На крају обраћања присутнима је пожељео пријатно расположење уз бенд „КВ“. Председник удружења војних пензионера РС, Раде Вуковић је Захвалио је домаћинима на дивном гостопримству и поздравио колеге из Краљева.

Д. С.

НА СТРАТИШТИМА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА

Рефик Спахић

Ђорђе Пражић

Развој обавештајних органа и извиђачко-диверзантских јединица

ПРЕМА ЗАХТЕВИМА КОМАНДОВАЊА

Период после Другог светског рата карактеристичан је по многим променама у командама и јединицама. С обзиром на стање у ОС, обавештајно-извиђачка делатност се прилагођавала и тако постала интегрални део система безбедности нове Југославије. Основни задатак је био брзо формирање, усавршавање и обука обавештајних органа и извиђачких јединица, као и обука целокупног старешинског састава из тематике обавештајног обезбеђења као и рад на њиховом оспособљавању за ефикасно доношење одлука за дејство у евентуалном рату.

Непосредно после рата обавештајни органи и извиђачке јединице били су заступљени у командама и јединицама од ГШ до бригада/пукова. Мирнодопска реорганизација команди и штабова није нарушила основне принципе организације обавештајних органа. У ГШ постојало је обавештајно одељење са два одсека и три сектора рада: оперативни, информативни и извиђачки, а обавештајна одељења у армијама имале су увек извиђачки и информативни сектор рада.

Од 1947. године долази до значајнијих промена у ОС. У ГШ су одељења преформирана у управе. Нови начелник Управе постаје помоћник начелника ГШ.

У армијама се формирају обавештајна одељења, а нешто касније обавештајна одељења се формирају и у командама видова (РВ, РМ).

Формирањем механизованих корпуса, у њиховим штабовима уграђују се обавештајни одсеци, а у штабовима дивизија и бригада није било промена; тежиште рада било је на извиђачкој делатности.

Обука и оспособљавање извиђачког кадра

У послератном периоду обавештајно-извиђачки кадар имао је богато ратно искуство, али из области обавештајне тематике није био довољно образован па се морало приступити школовању кадра у командама и војним школама. Обавештајни органи у ГШ, у оквиру јединственог система обуке, били су одговорни за:

- израду наставних планова и програма за обуку извиђачких јединица;
- обуку и школовање обавештајних извиђачких кадрова;

- обезбеђење обуке целокупног старешинског кадра о значају обавештајног обезбеђења и познавању страних армија;

- учешће у изради правила, уџбеника и приручника из методике обучавања. У обуци командира извиђачких водова и чета, тежиште је било на њиховом оспособљавању за извођење обуке у извиђачким јединицама, а обавештајни органи обучавани су у оквиру обуке команди и штабова у примењеним облицима обуке (ШРВ, КШРВ), претежно у разради „плаве стране“. Обавештајно-извиђачки кадар школовао се у војним школама у Југославији и СССР. У то време у земљи није било посебних школа већ се обавештајно извиђачки кадар школовао у постојећим школама видова и родова. Такође, у школама није постојао посебан предмет који је третирао извиђачку делатност, као ни начела употребе страних армија.

На организацију, развој и задатке извиђачких јединица утицали су следећи чиниоци:

Обавештајни органи у командама и штабовима, као стручни органи за организацију и извршавање задатака обавештајног обезбеђења имају посебну улогу у планирању и организацији обавештајног рада, у обради података и благовремененом обавештавању и извештавању. За прикупљање података посебну важност имају обавештајни органи и извиђачке јединице, различитог састава и намене.

Развој обавештајних органа и извиђачких јединица у многоме је везан за развој и промене у оружаним снагама. Промене у ОС су се одражавале на стање у обавештајним органима и извиђачким јединицама.

Штаб 2. батаљона на извиђању св Катарина код Ријеке, 1945.

- организацијско-формацијски састав и развој ОС у чијем се саставу налазе извиђачке јединице;

- расположиви материјални, технички и кадровски услови;

- ставови дефинисани борбеним правилима, упутствима и другим нормативним актима о раду и употреби извиђачких јединица и обавештајних органа.

Извиђачке јединице у нижим тактичким и оперативним саставима биле су знатно мање од извиђачких јединица у неким европским армијама. У дивизијама су постојале извиђачке чете, у бригадима/пуковима извиђачке чете/водови. У оквиру родова (артиљерије, инжињерија) постојале су извиђачке јединице за њихове потребе.

Наоружање и опрема извиђачких јединица било је различитог порекла, углавном немачког и совјетског. Извиђачке јединице нису имале одговарајућа транспортна средства, а посебно је недостајала опрема за извиђање и везу.

Обука и васпитање у извиђачким јединицама

Први наставни план и програм за извиђачке јединице израдила је Друга управа 1947. године. Услови за извођење нису били повољни, касарне и полигони били су порушени, старешински кадар није поседовао потребна теоријска и војностучна знања, а био је и недостатак одговарајуће стручне литературе. Тежиште обуке усмеравано је на радње и поступке који су били важни за стручно оспособљавање и одржавање борбене готовости. Основна литература су била правила совјетског порекла.

У целини, може се закључити да је у овом послератном периоду развоја наших ОС, обавештајно извиђачки органи били су правилно заступљени у командама, штабовима, тактичким и оперативним саставима.

После кадровских промена и реорганизације у војсци, Друга управа кадровски је ојачана. Извиђачки сектор организован је у друго одељење Управе са три одсека: за

Извиђачке јединице су опремљене и оклопним средствима

извиђање, родовско извиђање и правила. Видовско извиђање није било у саставу Управе, већ у надлежности команди видова (РВ и ПВО, РМ). У 1950. години уследиле су значајне промене у војсци, што се одразило и на Другу управу ГШ, посебно на извиђачко одељење које је значајно смањено преласком родовског извиђања у надлежност управа родова.

Надлежност извиђачког одељења у Управи била је: израда планова и програма за борбену обуку за трупне извиђачке јединице; обука резервног извиђачког састава; специјална обука официра у извиђачким јединицама; израда нових правила и координација са извиђачким јединицама родова и видова.

Бројно стање обавештајних органа у командама војних области (ВО) зависило је од зоне одговорности и намене истих. У својим командама имале су информативни и извиђачки одсек и радио-сектор.

У командама армија постојало је обавештајно (Друго) одељење.

У командама корпуса постајао је обавештајни одсек, као и у дивизијама са мањим бројним стањем.

У командама бригада/пукова били су обавештајни официри/помоћници за обавештајне послове.

Образовање обавештајно-извиђачког кадра

Ова обука изводила се као и у претходном периоду по јединственом Плану и програму за обуку старешина. Организовано је више специјалних курсева: курс за падобранце, курс за дешифровање аеро-фото снимака и високопланински курс за обуку у летњим и зимским условима. У овом периоду развоја учињен је напор за обуку резервних старешина и војника. Ради унапређења обуке и рада старешина и јединица, извиђачко одељење Управе издало је бројна нормативна акта, материјале за обуку, инструкције за обуку у летњим и зимским условима, ново упутство за вођење обавештајне документације, упутство за извиђање и приручник за извиђање приликом савлађивања водених препрека.

При командама ВО и армијама није било извиђачких јединица. У механизованим корпусима постојали су извиђачки батаљони, најкрупније извиђачке јединице у послератном развоју обавештајне службе. У свом саставу имали су: команду, вод везе, извиђачку чету на оклопним средствима, извиђачку чету са једним водом на мотоциклима, минобацачки вод калибра 82мм и одељење за снабдевање.

У дивизијама свих врста (осим коњичких) постојале су извиђачке чете различитог састава, тројне формације и једнород-

не. Извиђачка чета Гардијске дивизије била је моторизована. Бригаде и пукови су имали извиђачке чете двојне формације.

У целини, тактички и оперативни састави имали су релативно јаке извиђачке јединице. Њихово наоружање било је претежно трофејно а маневарска способност ограничена.

Друга управа је активно радила на унапређењу обуке и израдила је нови План и програм за обуку извиђачких јединица. Овим Планом проширени су циљеви обуке извиђачких јединица. Уведено је обавезно оспособљавање војника и јединица за диверзантска дејства, покретна логоровања, изучавање страних армија и наоружања, интензивирања је падобранска и обука у смучању.

Развој од 1953. до 1958. године

У 1953. години, извршена је реорганизација Друге управе, када је формирано одељење за радио-електронско извиђање. Таква формација задржана је до 1963. године.

У обавештајним органима и јединицама до 1956. године није било значајнијих промена.

Значајна новина у овом периоду је прелазак на обуку младих војника у наставним центрима где је извођена појединачна и одељењска обука, а касније обука је настављана у матичним јединицама. Наставне јединице су биле на нивоу вода, а у дивизијама на нивоу чете. У целини, садржаји обуке извиђачких јединица знатно су унапређени, посебно обука диверзаната.

Од 1958. до 1968. године није било значајнијих промена у структури обавештајних органа и јединица на свим нивоима. У командама и штабовима Територијалне одбране уводе се обавештајни органи, а у територијалним јединицама извиђачке јединице.

Ради унапређења обуке старешина, Друга управа ГШ двомесечно издаје материјале о новинама у ОС страних земаља и формира центар за обуку свих специјалности обавештајно извиђачких органа.

У овом периоду извиђачка чета у Гардијској бригади наоружана је оклопно-извиђачким возилима, а у извиђачке чете оклопне и механизованих пукова/бригада уведени су лаки пливајући тенкови (ПТ 76) и оклопно извиђачки аутомобили (БРДМ). У дивизијама уместо извиђачких чета формиран су извиђачки батаљони, чиме су знатно повећане извиђачке могућности.

Од 1968. до 1985. године Друга управа ГШ имала је три одељења и одсек за обавештајно-извиђачку делатност. Организа-

ција и формација извиђачких јединица била је рационална и у складу са задацима и није се битно мењала.

Обавештајни органи у стратегијским групацијама имали су планску функцију и организовали су прикупљање обавештајних података преко обавештајних центара који су били у њиховој надлежности. У погледу стручне обуке организују семинаре, саветовања обавештајно-извиђачких органа, обуку у летњим и зимским условима.

У делу извиђачких чета уведени су нови радио-извиђачки системи, чиме се ствара могућност за формирање радио-извиђачких органа.

У послератном периоду стално се унапређивала обука извиђачких јединица у складу са њиховом наменом а увођењем нових техничких средстава и опреме, знатно су повећане извиђачко-обавештајне могућности јединица. Извиђачке јединице су оспособљаване за извођење диверзантских, противдиверзантских и противтерористичких дејстава. Овим су знатно повећане њихове борбене могућности.

Састави на стратегијском нивоу

Од 1955. до 2000. године после вишегодишњег рада и искустава у раду обавештајних органа, у Обавештајној управи формирано је одељење за обавештајно-извиђачку делатност са два одсека. Ова формација обавештајног органа била је у складу са обавезама, задацима и бројча-ној заступљености извиђачко-диверзантских јединица по дубини.

У Армијама, командама РВ и ПВО и РМ формирана су одељења за обавештајне послове са два одсека (одсек за извиђачке јединице и одсек за аналитику) и један до два обавештајна центра.

У Командама корпуса формиран је одсек за обавештајне послове.

На стратегијском нивоу, у оперативну употребу у пуном саставу дејствовале су 72. специјална и 63. падобранска бригада. Ови састави представљали су најспособљенији део ОС за извршавање извиђачко-диверзантских и противтерористичких дејстава у оперативној и стратегијској дубини непријатеља.

У оперативним саставима – корпусима КоВ формиран су (по први пут) батаљони за специјална дејства, састава: команда, извиђачка чета, извиђачко-диверзантска чета, вод за подршку и позадински вод.

Обука у јединицама извођена је у три фазе: општа, стручно-специјалистичка и заједничка. Циљ обуке постављен је у складу са оперативним наменама састава и расположивим наоружањем и војном опремом. Оспособљавани су за извршавање извиђачко-диверзантских задатака у најсложенијим условима. Тиме се заокружује обучавање извиђачких јединица и усклађује са употребом и наменом у борбеним дејствима у савременим условима.

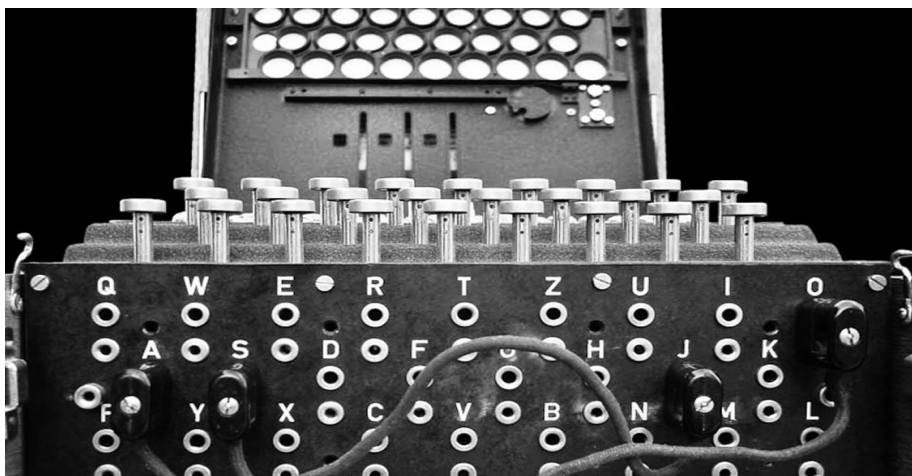
У овом периоду, такође, долази до формирања обавештајних органа и извиђачких јединица у јединицама и саставима Територијалне одбране; дефинисани су јединствени принципи организације на целој територији, као и опремање и обука јединица. На тај начин заокружена је обавештајно-извиђачка компонента, а тиме и Обавештајна служба ОС.

Ветерани ВОСС

Центар за криптоанализу и дешифровање

МЕТЕОР КОЈИ СЕ БРЗО УГАСИО

После државног преврата 2000. године однос према Оружаним снагама био је крајње неповољан. Самим тим, Центар за криптоанализу и дешифровање био је први на удару јер се бавио најосетљивијом делатношћу, која није била по вољи нових ментора. Центар је угашен и српска обавештајна служба остала је без једног од највреднијих извора за своје деловање.

Машина за шифровање – дешифровање из Другог светског рата

У саставу Друге управе ГШ ЈНА, у другој половини 1950-их година неколико заљубљеника у енигматику и тајновитост шифара, попут Мирослава Лалића, Тулија Спетића, Љубе Крстинића... покренула је потребу за формирањем тела које би се бавило могућношћу решавања шифарских система могућих противника и како би се на тај начин нашем војном и државном руководству обезбедио још један важан извор информација неопходних за доношење меродавних одлука. Најважнији и најзаслужнији делатник у формирању једног таквог тела био је пуковник Владимир Ваљан – 7. одељења Друге управе ГШ ЈНА.

Избор и школовање кадрова

Убрзо се показала потреба за ангажовањем више људи, али које није било могуће наћи у саставу Управе. Одлучено је да се ови кадрови потраже у оквиру грађанских структура. За избор таквих стручњака као најпогодније показале су се школе резервних официра – она у Билећи (пешадијска) и оне две у Задру (земаљска артиљерија и ПВО). Међу питомцима ових трију школа тражени су, пре свега, познаваоци страних језика и математике, који су пре одласка на одслужење војног рока, завршили одговарајуће факултете.

У Новом Саду је 1957. године отворена школа за образовање кадрова који ће се бавити решавањем шифарских система евентуалног противника, као и кадрови који ће радити на заштити наших система заштићеног саобраћаја. Поред питомаца изабраних (тестирањем), полазници су такође били и лица из активног састава

ЈНА. Курс ове генералштабне школе (Школе 7) трајао је шест месеци. Из састава курсиста биран су они који су показивали најбоље резултате у обуци и који су желели да се запосле у ЈНА.

Седмо одељење је из године у годину расло, и негде почетком 1962. године бројало је више од тридесет људи. Било је подељено на Одсек за дешифровање и Одсек за криптоанализу, који ће се касније издвојити из састава Одељења и прерасти у Институт за примењену математику и електронику и бавиће се обезбеђењем заштите наших информација, како војних, тако и државних.

Без обзира на завршене школе у грађанству, оспособљавање стручњака криптолога се наставило и даље у изучавању бројних страних језика (често ретких) јер се указивала потреба за тим. Такође, поклањана је велика пажња даљем стручном усавршавању у областима неких нових математичких и лингвистичких дисциплина. Стручно усавршавање био је непрекидни процес.

Година 1968. и проширење Центра

Након избијања „афере прислушкивања“ и Четврте пленарне седнице ЦК СКЈ, јула 1966. године, на државном нивоу одлучено је да се криптолози из састава ССУП припоје нашем органу – Центру за криптоанализу и дешифровање. На тај начин Центар је кадровски знатно ојачао и пренета су не мала искуства из те делатности, посебно из оперативног начина рада.

Људство из ССУП са собом је донело и бенефицирани радни стаж. Тражено је да се и саставу из ЈНА додели исти статус, што

је Одлуком Савезног извршних већа – Владе и учињено. Тако су не само криптолози, већ и сви они који се баве делатношћу везаном за криптозаштиту на територији савезне државе добили овај статус.

Набавком рачунара ЦЕР-10 (цифарски електронски рачунар), а касније и ЦЕР-111, знатно су повећане способности Центра за криптоанализу и дешифровање, што је допринело бржем и обимнијем доласку до информација. Криптолози програмери здружено су радили на изради бројних програма који су доводили до успешних продора и до постизања одличних резултата. Значај Центра у делатности Управе био је приметан, о чему су своја мишљења износили они који су користили његове одличне и правремено достављане информације.

Центар је крајем 70-их година прошлог века одржао прву војну вежбу (током месеца новембра) и његова техника (првенствено ЦЕР-10) показала се солидном и у пољским условима рада. Почетком 80-их програмери у Центру опремљени су рачунарима РС-286, чиме су постали много оперативнији и самосталнији у прављењу бројних специјалних програма.

Највећи и најзначајнији прикупљачки орган био је, без сумње, 224. ЦЕИ. Небројен је број пресретнутих шифрованих телеграма који су Центру достављани. Наравно, Центар је решавао одређен број тог материјала. Од осталих прикупљачких органа свакако ваља поменути и 109. БЕИ, затим Електроизвиђачки центар ССУП и Пошту.

Ратови 1990-их, агресија на СРЈ и гашење Центра.

У овом периоду војном и државном руководству достављане су веома значајне информације везане за ратне операције, посебно на територији БиХ. У вези се Агресијом на СРЈ прикупљане су информације везане за реаговања у свету на овај терористички чин НАТО снага и на његову осуду.

После државног преврата 2000. године однос према Оружаним снагама био је крајње неповољан. Самим тим, Центар за криптоанализу и дешифровање био је први на удару јер се бавио најосетљивијом делатношћу, која није била по вољи нових ментора. Центар је угашен и српска обавештајна служба остала је без једног од највреднијих извора за своје деловање.

Данас се суочавамо са чињеницом да веома мали број људи у Оружаним снагама и нашој Србији зна да је постојао такав орган, прави драгуљ наше обавештајне службе. Ово се донекле може објаснити и чињеницом што се ова делатност водила као „државна тајна – строго поверљиво“ и што је на тај начин била изузетноштићена. Чак и у време најуспешнијег деловања Центра бројни припадници Друге управе нису знали чиме се то баве стручњаци „тамо неког“ одељења. Управо таквој чињеници ваља приписати незнање о постојању такве службе.

Поновно оснивање ове службе неопходно је у сваком погледу. Наравно, комуникације у оружаним снагама у свету данас су потпуно измењене с обзиром на нова електронска средства везе и убрзани процес усавршавања телекомуникација. Уверени смо да би и српски криптолози могли да се ухвате укошта са тим проблемима.

Заборав је понајвећа коб српског рода.

Ветерани ВОСС

Здравље из дана у дан

КАД СЕ ИЗГУБИ ДОБАР ГЛАС

Стална промуклост је најизраженији симптом, који настаје удруженим деловањем разних штетних утицаја - цигарета, алкохола, пренапрезања гласница

Промуклост је симптом који се чује. Представља проблем изражен у смислу измењеног гласа, којим особа није задовољна, односно који не испуњава очекиване професионалне и личне захтеве. Глас најбољег квалитета је одраз здраве, уравнотежене, емоционално стабилне особе. Представља јединствену, препознатљиву „личну карту“, експресију личности у целини.

- Чудесни феномен говора, у оваквом облику, јединствену природу, даровање само људском бићу. За савременог човека представља обавезу, уз изазов да у условима интензивне електронске комуникације негује овај дар у непосредној, личној комуникацији - објашњава за „Магазин“ др Татјана Икић, специјалиста ОРЛ.

- Не само вокални професионалци, глумци, певачи, радио и телевизијски водитељи, професори, васпитачи, командно особље, судије, адвокати, менаџери, тренери, свештеници, лекари, продавци већ и остали код којих је добар глас у директној вези са пословним резултатима трпе све веће професионално оптерећење.

Узроци промуклости

Резонатор људског гласа је јединствен и идеалан, поседује способност мењања облика, запремине и чврстине зидова, чиме постиже скоро неограничену способност адаптације на извор основног тона са стварањем низа варијација звукова. То га чини савршенијим од било ког до сада конструисаног музичког инструмента.

За добар глас, односно фонацију, неопходна је правилна контрола дисања, ритам дисајних покрета и узимање адекватне количине ваздуха. Подршку пружају трахеобронхијално стабло и плућа, сви респираторни мишићи, коштане структуре грудног коша и карлице, који заједно чине активатор гласа. Између активатора и резонатора налази се грклан као генератор, где се глас формира у виду основног ларингеалног тона у нивоу гласница. Превелика или недовољна количина ваздуха нарушава аутоматизме фонације. Апођо, ослонац гласа,

Посебно важан како за формирање, тако и за одржавање и контролу говора и очуван слух

представља осећај удисајног напора и координације покрета мишића при удисају и издисају. Веома је важан за добро контролисану фонацију. Дијафрагма је најважнији мишић дисања, активно се покреће при удисају, а пасивно при издисају.

-Богатство емоција неопходан је услов за пуни развој унутрашњег живота човека, експресију личности у виду гласа и говора, његову социјалну и стваралачку активност. Посебна важност и предуслов, како за формирање, тако и за одржавање и контролу

КОД ЛЕКАРА ШТО ПРЕ

Тумори ларинкса дају промуклост као један од првих симптома, а прати их замор гласа и повремено бол. У одмаклој фази губитак гласа и отежано дисање. Од велике је важности јавити се лекару код првих симптома и отклонити сваку сумњу на ову болест. У раној фази лако се дијагностикују због доступности гласница прегледу, добро се одстрањују, уз солидно очуван глас.

Дијагностика проблема гласа и говора почиње већ првим контактом с пацијентом аудио-визуелним прегледом, односно посматрањем и слушањем. Клиничким ОРЛ прегледом процењује се стање органа горњих дисајних путева. У наставку, ларингоскопски преглед прецизно лоцира промене на гласницама, структурама доњег спрата ждрела, грклана и почетног дела душника, као и улаза у једњак.

говора, припада очуваном слуху - препоручава др Икић.

-Захваљујући томе, особа која изговара речи или гласове у стању да све изговорено и контролише. Кад нема слуха, нема ни развитка говора, и таква особа је глувонема.

Акутни ларингитис, нагло настала промуклост уз бол у грлу, често прати инфекције горњих дисајних путева и пролази заједно с њима. Међутим, може настати и као последица претеране употребе или злоупотребе гласа, прегласног говора и напрезања у бучном окружењу... Код деце, нагла промуклост услед запаљења може бити праћена озбиљним потешкоћама удисању.

Стална промуклост је најизраженији симптом, који настаје удруженим деловањем разних штетних утицаја - цигарета, алкохола, пренапрезања гласница, продужене вокалне активности у неадекватним микроклиматским условима и бучном окружењу. Клиничким прегледом налазимо измењену, хипертрофичну слузницу. Овим пацијентима саветујемо да обаве детаљан ОРЛ и фонијатријски преглед, а потом и ларингомикроскопски преглед (ЛМС), како би се искључиле малигне промене или уклониле на време. Све чешће наилазимо на промуклост и хронични ларингитис код особа санерегулисаним желудачним сметњама и гастроезофагеалним рефлуксом (ГЕРБ).

Хронични кашаљ, упорно накашљавање уз потребу „прочишћавања грла“, изазива оштећења на гласницама у виду крвних подлива - хематома, а врло често има директне везе са нерегулисаним ГЕРБ-ом. Све је праћено промуклошћу која траје. Неопходно је лечење ускладити у сарадњи са гастроентерологом и пулмологом.

Неурогене парализе

Полипи су бенигни израштаји у виду лоптастих формација на широј основи или петелјци, обично једностранни, најчешће настају из истих, провоцирајућих разлога као и хронични ларингитис. Чворови гласница су мали, бели израштаји, такозвани „певачки чворови“, настају на споју предње и средње трећине гласница које представља највулнерабилније место на гласници, место најинтензивнијег контакта двеју гласница током фонације (као „жуљ од тесне ципеле“). Могу се јавити код деце и одраслих, учесталије код жена, а релативно често код вокалних професионалаца. У симптоматологији доминира промуклост изамор гласа. Важније препознати их на време и лечити, јер дају добар одговор на конзервативни третман и рехабилитацију гласа у почетку, док у одмаклом стадијуму захтевају хируршко лечење.

Парализе гласница могу бити мишићне и неурогене. Мишићне парезе настају као последица запаљенских обољења ларинкса и услед оптерећености гласа, у недостатку добре вокалнетехнике. Ова врста парезаје увек симетрична и обострана. Неурогене парезе и парализе ларинкса могу бити централне и пери-

ферне, једностране или обостране. Централне настају код обостраних супрануклеарних оштећења, јер једнострано оштећење не изазивају парализу, због бикортикалне инервације. Оне су предмет неуролошког лечења. За оториноларинголога су од значаја периферне неурогене парализе. Симптоми зависе од тога да ли је захваћено стабло нерва вагуса или његове гране. Код једностраних парализа дође гларингеалног нерва доминира промуклост, а при напору и отежано дисање, ретко проблеми с гутањем. Код оштећења стабла вагуса придружују се и симптоми на срцу у виду екстрасистола и тахикардије. Симптоми једностраних парализа се временом повлаче, кад здрава половина ларинкса успе да компензује смањену функцију парализоване половине. Обострана, нагло настала оштећења вагуса или његових грана, праћена су драматичним симптомима у виду стридорозног дисања и гушења, уз очуван глас. Код постепено настале обостране парализе, организам се полако адаптира на дисање кроз узани простор између гласница, па сетек при напору јавља отежано дисање и гушење.

-Функционалне дисфоније настају као последица поремећених фонацијских аутоматизама код потпуно очуваног вокалног апарата - сматра наша саговорница.

-Услед неадекватне технике при фонацији долази до мешања фонацискеи сфинктерске функције ларинкса, што узрокује хиперконтракцију, хиперкинезију вокалне мускулатуре, али некада и њен смањени тонус. Патологија се развија услед неправилне употребе или злоупотребе гласа,

СПЕЦИФИЧНЕ МЕТОДЕ

Осим клиничког ОРЛ прегледа, у фонијатрији се користе специфичне методе прегледа, у које спадају сонографија и магнетофонско снимање, а од неопходног значаја је видео-стробоскопија. Ова метода омогућава визуализацију и праћење покрета гласница, које су иначе недоступне људском оку. Ово је од изузетне важности за процену интензитета запаљења и откривања малигне болести у самом почетку. Стробоскопски преглед, обрнуто филмској траци, успорава иначе пребрзе покрете гласница и чини да их људско око може регистровати и пратити. Савремена дијагностика подразумева фибер-ендоскопски и ригидни ендоскопски преглед и по потреби ларингомикроскопију.

Тања Икић, специјалиста ОРЛ

са, без органског проблема.

Јаке емоције, страх и слично, спречавају човека да уради координацију фонацијских покрета, што узрокује настанак поремећаја говора. Емоције са пресудним утицајем на глас човека манифестују се у доживљавању сопствене личности, емоционалном понашању и физиолошким променама у организму. Претерана радост, жалост, конфликтне ситуације, страх доводе до поремећаја гласа, који се клинички манифестују као поремећај

стварања гласа (психогена дисфонија), губитак гласа (психогена афонија) и отежано гутање (спастичка дисфонија).

Психогена афонија обично настаје након неке конфликтне ситуације коју карактерише конверзивна неуроza и чешће их налазимо код жена. Интензивна фонијатријска вокална и респираторна кинезитерапија дају изванредне терапијске резултате, успостављањем правилних аутоматизама фонације. **Мирослав Стефановић**

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећење слуха. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни

„помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и

услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
Тел: 011/2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Година XXIII. Број 260 СЕПТЕМБАР 2025

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)
Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарад-
њи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ
„Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пру-
жаће све остале адвокатске услуге уз
накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигуранци.

Преко Удружења могу се добити ком-
плетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за
висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организа-
цијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице ради
одавања почести преминулим
старешинама може се обавити
путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Превелике почаста, неретко,
имају жалостан крај.*

*На свету је мали број људи,
власт и слава које не залуди.*

*Ко ме срећа окрене леђа, нема
му друге но да јој приђе од
позади.*

*Најгнусније гадости су се
вазда скривале по нишама у
блештавим дворским одајама.*

*Ако си заиста рогови
највреднији трофеји, буди
задовољан народе, та рогови
ти никада нису мањкали.*

Бранко Н. Ракочевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација

„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800

Михаила Булгакова 50а, Београд

е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.

Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић

специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:

063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА

Услуге погребног оркестра Београд
на сахрани, кремацији, испраћају,
помену.

<http://www.pogrebniorkestar.rs/>

Aleksandar +381643930694
+381638088919